

NOVI GLAS

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKEGA GLASA IN NOVEGA LISTA 11. JANUARJA 1996.

ATENTAT V ATLANTI SILI H GLOBLJEMU RAZMIŠLJANJU

SASA RUDOLF

Pred terorizmom je svet še vedno prav tako nebogljen kot pred četr stoletja, ko smo se sredi olimpijskega Münchna čez noč prisilno spremenili iz športnih v vojne poročevalce. Vdoru palestinskih gverilcev v olimpijsko vas so sledila pogajanja o zabtevani zamenjavi ugrabljenih izraelskih športnikov s priprtimi palestinskimi teroristi, nato prevoz v zastraženem policijskem spremstvu ugrabljenec in ugrabiteljev na vojaško letališče Fürstenfelbruck in še lažne izjave nemških oblasti o srečnem izteku, ko se je na letališču tragedija že izpolnila in je v krvi obležalo 11 izraelskih tekmovalcev. Igre so prekinili za 24 ur, žrtve počastili s slovesnostjo na olimpijskem stadionu.

Natančno pripravljene in udejanjeni načrt palestinskih gverilcev je povsem presenetil nemško policijo, ki ni bila psihološko pripravljena na tovrstni napad. Terorizem je prvič z nasiljem izkoristil vrhunsko svetovno športno prireditelje v politične namene.

Toda v Münchnu je bil napadalec znan, teroristi so nastopili odkrito, postavili svoje zahteve in se pri tem niso ozirali na žrtve in prelito kri, na obup svojcev ne za zaprepaščenost in ogorčenost svetovne javnosti. V Atlanti so bili bombni atentati napovedani z opozorilnim strmoglavljenjem potniškega letala ob obali pri Long Islandu na sam predvečer odprtja iger. O atentatorjih in njihovih razlogih zaenkrat le ugibamo. Paleta je kar se da široka, čeprav je le malo verjetno, da bi atentat lahko pripisali islamskim fundamentalistom, skrajnežem iz latinskoameriških krogov ali pa neuravnovešenim posameznikom. Vse kaže, da so doma izdelani peklenški stroj nastavili domači teroristi iz vrst oborožene socialne ali rasistične opozicije.

Igre se kljub vsemu nadaljujejo, saj bi prekinitev pomenila kapitulacijo pred terorizmom kateregakoli kova. Postajajo pa vedno bolj policijsko-zaporniške in vedno manj igrivo-športne. Zamisliti se bomo morali nad vzroki, predvsem pa nad pretiranimi razlikami med bogatim, razsipnim severom in na sam rob preživetja potisnjenim jugom.

Komaj so se polegile volilne polemike in se je oblikovala nova Prodijska vlada kot odraz levsredinskih strank okrog Oljke, že prihajajo na dan glasna razmišljanja, kako naj bi se dalo zagona nadaljnemu povezovanju med sorodnimi političnimi silami tako na desnici kot levi in v centru. Tako nekateri zagovarjajo zamisel, naj bi se volilno zavezništvo okrog Oljke preoblikovalo v samostojno politično silo, čemur pa mnogi ugovarjajo, češ da za to ni potrebnih pogojev, se pravi jasne usmeritve tako pri obstoječih političnih strankah, ki so podprle Oljko, kot pri samih volivcih.

Po drugi strani smo priča poskusom obnovitve tesnih povezav med razpadlimi deli nekdanje Krščanske demokracije in obnovitve same

KAJ SE SKRIVA ZA NOVIMI POLITIČNIMI POBUDAMI V TRSTU?

ALOJZ TUL

Politični položaj v Italiji še zdaleč ni ustaljen.

Socialistične stranke. Na desnici pa se skuša Nacionalno zavezništvo približati centru, da bi s tem razširilo svoj politični in volilni konsenz.

Toliko za zdaj o političnem vrenju na vsedrjavni ravni, ki se na neki svojevrstni način odraža v krajevnem merilu. Gre namreč za tako imenovano pobudo o novih osnovah za sodelovanje med silami Pola svoboščin na eni strani in silami zavezništva

okrog Oljke na drugi strani. Po dosedanjih znakih sodeč, ne gre toliko za posnemanje omenjenih teženj na vsedrjavni ravni, temveč za specifičen pojav krajevnih političnih razmer. Zgovorno je že samo dejstvo, da pobuda o sodelovanju med do včeraj povsem alternativnima položajema prihaja od Liste za Trst oz. njenega političnega tajnika Camberja, ki ga bolje poznamo kot zagovornika desničarsko usmerjenih krogov. Prav on je pred leti skoval geslo "Odkupimo Istro" in na njem utemeljil svojo zadržanje do vstopanja Slovenije in Hrvaške v Evropo. S tako usmeritvijo si je zagotovil glasove istrskih optanov za svojo izvolitev v parlament, podobno kot poslanca Nicolini in Menia.

Zato se povsem naravno postavlja vprašanje, kaj omenjeni listarski prvak želi doseči z omenjenim predlogom. Prav tako je zanimivo, da takšno zamisel o sodelovanju med obema političnima blokoma podpira tržaški dnevnik Il Piccolo. Ali gre za slučajno časovno sovpadanje podobnih predlogov ob nekaterih dogodkih, ki so politično prizadeli tržaško mesto? Dva takšna dogodka omenjamo: imenovanje por-denonskega poslovneža za ravnatelja deželne finančne družbe FRIE, mesto, ki je doslej bilo politična domena Trsta, ter izključitev Trsta iz načrta za hitro železniško povezavo z Vzhodom, prek Ljubljane do Kijeva. Ta dva dogodka naj bi bila alarmni znak, da Trst ne bo mogel ničesar pomembnega doseči, če ne bo strnjen in enoten v svojih temeljnih zahtevah do rimske vlade.

Ali je to edini in zadosten razlog za pobudo o skupnem nastopanju Trsta nasproti Rimu? Skrbni poznavalci političnega ozadja takšne zamisli razmišljajo tudi nekoliko širše. Znano je, da se je tržaška desnica politično oplajala z odklanjem gospodarskega in vsakršnega drugega povezovanja s Slovenijo in Hrvaško, dokler ti dve sosedini ne bi pristali na njene zahteve po vrnitvi nepremičnin optantom in kar je s tem posledično povezano.

S tem da je Prodijska vlada privolila v podpis pridruženega članstva Slovenije k Evropski skupnosti, naj bi se politični računi tržaške desnice ne iztekli. Slovenija in Hrvaška sta politična stvarnost, ki jo priznava Evropa, zato naj nadaljnje čelno nasprotovanje tema sosedoma ne bi obrodilo zaželenih sadov. Odtod objektivna potreba po prilagoditvi političnega zadržanja desnice do novih razmer; vendar ne v smislu celotne odpovedi svojim dosedanjim zahtevam, temveč v smislu potrebe po pridobitvi sredinskih in levo usmerjenih sil v Trstu za skupno stališče o izvajanju pridružitvenega dogovora k Evropski skupnosti, s posebnim ozirom na pridobivanje nepremičnin in na gospodarsko prodiranje v Istro ter na problem zaščite Slovencev v Italiji.

O tej pobudi se bo v prihodnjih mesecih gotovo veliko govorilo in pisalo, zato se nam zdi primerno in potrebno, da se tudi pripadniki slovenske manjšinske skupnosti pravočasno do nje opredelimo, ker gre končno tudi za našo kožo. Nikdar ne smemo pozabiti, da je pripravljen sklepati vsemogoče dogovore in s komerkoli, kdor hoče za vsako ceno obdržati vpliv in moč izsiljevanja.

ATLANTA: olimpijska zastava na pol droga - znamenje žalovanja

02 Drago Legiša
SOSEDI NAS NE POZNAJO

Po 76 letih
so obnovili
nekdanji
Fabianijev
Narodni dom
v Trstu . . . STRAN 6

03 intervju
VOJKO KOCJANČIČ

04 Jup
POKOLI V BURUNDIJU

05 Danijel Devetak
NAUK KRUTEGA ZAPORA

06 Marko Vuk
MOJA "SREČANJA" Z MAKSOM FABIANIJEM

06 Danilo Čotar
KAJ JE AMNESTY INTERNATIONAL

08 Ivan Žerjal
ŠE O ZAŠČITI KRASA

10 Jurij Paljk
ALI JE ŠOLA TRINKO NAŠLA SVOJ SEDEŽ?

12 SVETE VIŠARJE VABIJO ROMARJE

14 Marko Tavčar
RAZKUŽUJMO TLA S SONCEM!

15 Erik Dolhar
KOLAJNA ZA SLOVENIJO

SOSEDJE NAS NE POZNAJO

DRAGO LEGIŠA

"Sloveni? Oh, gente brava! Conosevo un caligher..." (Slovinci? Oh, dobri ljudje! Poznala sem čevljarja...) Tako je začela svoj pogovor o Slovencih znana italijanska publicistka in politična delavka dr. Aurelia Gruber Benco, ko sem jo obiskal na njenem domu v devinskem portiču, kjer je bivala od začetka šestdesetih let do svoje smrti pred nekaj meseci. (Pogovor je tudi tedaj, kot vedno, potekal v tržaškem narečju, zato sem zgornje njene besede navedel v narečju).

Nanjo se spominjam vsakokrat, kadar me kak dogodek prisili, da razmišljam o stanju odnosov med Slovenci in Italijani, od česar je dejansko v veliki meri odvisna usoda naše slovenske narodnostne skupnosti v Italiji.

Če se je tako markantna osebnost iz italijanskega kulturnega sveta, kot je bila dr. Aurelia Gruber Benco, sklicevala na slovenskega čevljarja, ko je bil govor o Slovencih - sosedih, kaj naj porečemo šele o drugih - šolanih in nešolanih - Italijanih, ki z našimi slovenskimi ljudmi nimajo nobenih stikov in jih mnogi sploh nočejo imeti? In vendar je prav od medsebojnega poznavanja odvisna kvaliteta odnosov med obema narodoma, sta odvisni stopnja njunega sodelovanja in njuno mirno sožitje.

Prav gotovo drži, da za takšno stanje Slovenci nismo odgovorni, saj nam nihče na primer ne more očitati, da smo se v zadnjem pol stoletju zapirali v geto. Res je namreč da se v naših slovenskih šolah vseh vrst in stopenj posveča italijanskemu jeziku in italijanski kulturi popolnoma enaka pažnja kot slovenskemu jeziku in kulturi. Dogaja se celo, da večina Slovencev deluje v italijanskih političnih strankah oziroma zanje na volitvah glasuje!

Naravnost porazno pa je v tem pogledu stanje na italijanskih šolah, od osnovnih do višjih srednjih, kajti učenci in dijaki na teh šolah sploh ne slišijo nobene besede o Slovencih, njihovi zgodovini, kulturi itd. Če jih kdaj kdo omenja, to praviloma počne s slabimi nameni. Na obeh univerzah v deželi Furlaniji Julijski krajini (v Trstu in Vidmu) je stanje slovenistike znatno slabše od tistega pred nekaj leti in vse kaže, da se za to nihče od odgovornih ne briga, kot tudi nismo do zdaj slišali, da bi kdo iz naše slovenske srenje povzdignil glas zoper tolikšno nemarnost.

STRAN 3

GLADOVNA STAVKA V TURŠKIH JEČAH

Po devetinšestdesetih dneh se je v Turčiji končala množična gladovna stavka zapornikov, zaprtih večinoma zaradi "političnih" prekrškov, kar pomeni, da so v ječi predvsem zaradi izražanih mnenj in dejanj proti ustaljeni oblasti. Iz zvala je mednarodno polemiko in doslej terjala že množično žrtve. Za to skrajno obliko protesta proti vladi in pravosodnemu ministru Sevketu Kazanu - skrajno zato, da so se nanjo ozrlji mediji vsega sveta - so se zavzeli levičarsko usmerjeni jetniki (javno opredeljeni kot marksisti in leninisti) v približno štiridesetih ječah. Zahtevali so izboljšanje razmer v državnih zaporih, v katerih naj bi sistematično pretepali, mučili in nečloveško ravnali z njimi. Minister Kazan je končno le sprejel del zahtev zapornikov. Kakih 150 jetnikov je bilo medtem zaradi zelo hudega zdravstvenega stanja sprejetih v bolnišnico, nekaterih izmed njih ne bo mogoče rešiti oziroma bodo ostali za vedno prizadeti.

Razlog, zaradi katerega je avtoritarna vlada v Ankari odstopila od svojega odločnega stališča, je morda ta, da si ni hotela zapraviti dobrega odnosa z zahodno Evropo. Zaslugo za zaustavljanje smrti zapornikov, ki so s svojim radikalnim doslednim obnašanjem dokazali

najvišjo mero verodostojnosti, imajo zato tudi evropske televizije in tisk, ki so redno prinašali vesti o nenasilnem in vendar groznem protestu za uveljavitev človekovih pravic. Za preprečitev nadaljnjih grozodejstev bi bilo umestno, da bi resnično stanje turških zaporov preverili opazovalci mednarodne komisije. V senci politične retorike, ki proslavlja demokracijo in pravice posameznikov, se marsikje izvaja trpinčenje proti priprtim idejnim nasprotnikom.

"Mislili smo, da ni rešitve. Bili pa smo močni in smo zmagali," je izjavil preživel turški jetnik in poudaril, da so stotine še zaprtih prijateljev pripravljene, da nadaljujejo stavko in se za dokončno zmago žrtvujejo, umrejo.

DD

Kras je treba zaščititi v vseh njegovih razsežnostih, od prirodne do gospodarske, socialne, kulturne in narodnostne specifične, in sicer ob aktivni soudeležbi krajevnega prebivalstva ter še posebej lastnikov kraških zemljišč. To stališče SSK zagovarja že od nekdaj in v tej luči želi oceniti tudi najnovejše predloge za zaščito Krasa, ki so ta čas na dnevnem redu v deželnem svetu Furlanije-Juljske krajine.

SSK meni, da je poenoteno zakonsko besedilo, kakršno je pred dobrim tednom odobrila pristojna komisija deželnega sveta, v marsičem bistveno boljše od načrtov, ki so se v zadnjih letih zvrstili na deželni in državni ravni za zaščito Krasa. Besedilo namreč predvideva ustanovitev petih rezervatov na območju Krasa (pri Doberdobi, na stenah pri Devinu, na Volniku, Medvedjaku in v Glinščici), ki bi jih (vsaj začasno) upravljala Kraška gorska skupnost, poleg tega pa predvideva tudi možnost, da občine posamično ali po več skupaj ustanovijo občinske oz. medobčinske parke. Po mnenju SSK bi na tak način načrtovanje in upravljanje kraških zaščitenih območij gotovo približali krajevnemu prebivalstvu, kar bi omogočilo tudi boljše upoštevanje zapletene kraške stvarnosti v vseh njenih razsežnostih. Kljub temu pa mora Slovenska skupnost izreči tudi nekaj pomembnih pripomb k

NAJNOVEJŠI PREDLOGI ZA ZAŠČITO KRASA

omenjenemu poenotenemu zakonskemu besedilu.

1. Nujno bi bilo, da bi deželni zakon natančneje predvideval možnost, da bi javne uprave oziroma - v našem primeru - še posebej Kraška gorska skupnost in kraške občine lahko sklepale konvencije za upravljanje parkov oziroma zaščitenih območij tudi z združenimi lastniki kraških zemljišč. Prav bi namreč bilo, da bi tudi v tem primeru upoštevali pozitivno izkušnjo, ki jo imajo, recimo, Ladinci z upravljanjem parka pri Cortini d'Ampezzo.

2. Deželni prispevki za občinske in medobčinske parke bi morali kriti vsaj 90 odstotkov stroškov (zakonsko besedilo zdaj predvideva komaj 60-odstotno kritje), saj bi sicer dejansko tvegali, da bi občinski in medobčinski parki ostali zgolj na papirju.

3. V deželnem Tehničnoznanstvenem odboru bi morali biti tudi trije strokovnjaki, ki bi jih imenovali na predlog najbolj reprezentativnih organizacij slovenske manjšine. Prav tako bi v konzultah, ki jih zakonsko besedilo predvideva v ustanovah za

upravljanje deželnih parkov in deželnih rezervatov, morali biti prisotni zastopniki najbolj reprezentativnih organizacij slovenske manjšine, ko gre za parke in rezervate na področjih, kjer je manjšina zgodovinsko prisotna.

Pri ocenjevanju poenotene zakonskega besedila, ki ga je pred kratkim odobrila pristojna komisija deželnega sveta, SSK želi tudi opozoriti na pozitivno mnenje rezijanskih občinskih upraviteljev o načrtovanem Parku julijskih Predalp.

SSK želi nadalje poudariti, da se tudi sama zavzema za sodelovanje s sosednjimi državami in še posebej s Slovenijo na vseh področjih, vključno na področju varovanja narave. Kar zadeva konkretni predlog, da bi ustanovili mednarodni Kraški park, pa bi bilo vsekakor nujno, da bi pred kakršnim koli odločanjem tudi samo Slovenijo vprašali, kaj o tem pravzaprav misli. Jasno je namreč, da bi bil v nasprotnem primeru predlog brezpredmeten.

SSK

SKORAJ VSE ODVISNO OD MANJŠINE SAME

JANEZ POVŠE

Zdi se nemogoče, pa vendar je res: skoraj vse, kar bi se lahko zgodilo dobrega za slovensko manjšino v Italiji, je odvisno od manjšine same. Marsikdo bo seveda oporekal tovrstni trditvi, toda dovolj je pogledati nekaj poslednjih kraških obdobij, ko se je manjšina oprijela drugačnega prepričanja in v bistvu nič pridobila. Še več, mogoče je celo reči, da je v zadnjem času slovenska manjšina v Italiji kar dosledno ubirala pota nekakšnih iluzij, mestoma kar lahkovernega čakanja, ki po pričakovanjih mirnejše analize ni moglo obroditi nikakršnih sadov.

Dovolj se je spomniti zadovoljstva ob padcu Berlusconijske vlade. Da ne bo pomote, to je bil pomemben dogodek, ki pa ni pripomogel k temu, da bi se manjšina močneje zavedla novega časa in vzela usodo v svoje roke. Za nazaj ni težko ugotoviti, da je bilo tik po padcu vlade desne sredine ogromno idealiziranja Lamberta Dinija in njegove tehnične vlade. Toda spomniti se velja zapletov v zvezi s slovensko šolo. Potem so bile vse oči uprte v Slovenijo, ki naj bi v iskanju dialoga z Italijo zavzela v zvezi s slovensko manjšino odločno in učinkovito stališče. Namesto tega je Ljubljana sama predlagala Rimu, da je bolje izzvati manjšino iz paketa dogovorov. Pred nedavnimi volitvami smo se tako rekoč vsi pripadniki manjšine znašli na strani Oljke, kar je bilo seveda več kot upravičeno, čeprav je bilo že v predvolilnem

času zaslediti kar prelahkoverna pričakovanja, da naj bi Oljka rešila vse manjšinske probleme za naprej in za nazaj. Po prepričljivi zmagi sil leve sredine so se seveda pretirana pričakovanja samo še stopnjevala. Tako je manjšina hočeš nočeš "pozabila" odmevno nasloviti na Prodijsvo vlado tiste zahteve, ki se navezujejo na ustavne obveznosti italijanske države. Sedaj ko zaradi neresnosti italijanskega političnega življenja Oljka žal izgublja na svoji prepričljivosti, bo manjšina po vsej verjetnosti morala umiriti svoje preveč ognjevito navdušenje in poiskati novo priložnost. Evropa naj bi bila tista, ki bo rešila vse probleme, kar spet ni tako preprosto, kot se zdi na prvi pogled. Evropa se kaže vse bolj kot veliko gradbišče, na katerem mora vsakdo zgraditi svoje območje nove zveze držav, vse manj pa kot lahka rešitev vsakršnih problemov kogar koli.

Prave rešitve tudi za slovensko manjšino v Italiji bodo slej ko prej prišle od znotraj, od manjšine same. Od njene boljše organiziranosti, ukinitve preživele razcepljenosti ter večjega prepričanja v lastne sile in sposobnosti. Slednje prav gotovo obstajajo, jih sploh ni malo, toda v vseh odločilnih trenutkih se zdi, da se navznoter izključujejo ali pa jemljejo druga drugi moč. Iskanje rešitev od zunaj je doživelo že toliko razočaranj, da bi lahko v njem končno že prepoznali nesmisel, ki ne bo nikdar prinesel ugodnih razpletov. Novi čas preprosto zahteva veliko domiselnosti, izvernih pobud, naravnost kliče po tisti samozavesti, ki iz vsakega posebnega dela evropskega prostora ustvarja izviren in enakovreden delež. Ni razlogov, da tudi ob meji ne bi verjeli v to veliko priložnost.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
LOGOTIP, KONCEPT: KREA DESIGN AGENCY S.R.L. / GORICA
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 60.000,
INOZEMSTVO 90.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 110.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473

FAX 040 / 775419

INTERVJU / VOJKO KOCJANČIČ

"MLADI NAJ SE POSVETIJO GOSPODARSTVU BREZ STRAHU"

IVAN ŽERJAL

Če bi se za začetek predstavili našim bralcem...

Direktor SDGZ sem od leta 1975. Prej sem bil deset let zaposlen v občinskih uradih v Dolini. Dokončal sem trgovsko akademijo v Trstu. Aktiven sem tudi na kulturnem področju. Pojem v pevskem zboru Valentin Vodnik v Dolini, dolga leta sem bil član vodstva Zveze slovenskih kulturnih društev, sedaj pa se posvečam v glavnem gospodarstvu, ki mi pobere ves prosti čas, tudi prek normalnega delovnega urnika.

Kako je strukturirano SDGZ? Katera področja zaobjema?

SDGZ je nastalo leta 1946, da bi nekje zapolnilo vrzel, ki jo ima italijanski sistem sindikalne organiziranosti podjetnikov. Ta namreč nadaljuje staro celovsko idejo iz srednjega veka z različnimi poklicnimi sindikati (npr. Zveza industrijcev, trgovcev itd.), ki se poleg tega delijo še po politični pripadnosti. Slovenci, ki so ostali pod Italijo, so se takrat zavedali, da jih je premalo za več sindikatov, niso se pa znašli v tistih ustanovah, ki so bile v tistih letih še nadaljevanje starih fašističnih združenj. V Združenju so se znašli vsi tisti, ki so se med Slovenci - kakor še samo v tržaški pokrajini - ukvarjali z gospodarstvom. Združenje se je potem organiziralo po sektorjih (obrtnikov, trgovcev na drobno, gostincev itd., zunanje trgovine, bančnih zavodov in prostih poklicev), katerih vodstvo se obnavlja vsaka tri leta.

SDGZ se je leta 1978 razširilo na Goriško, leta 1986 pa še na Benečijo s sedežem v Čedadu. Hkrati je prevzelo od italijanskih organizacij sistem sindikalnega dela v korist podjetij, to je, da se podjetjem nudijo določene usluge. Nekatere od teh uslug so prav svojstvene in jih podjetniki težko dobijo pri privatnih komercialistih, druge pa so tiste, ki jih pač normalno dobijo pri komercialistih in drugih izvedencih. Združenje ima za nudenje uslug specializirano podjetje Servis - družbo z omejenim jamstvom, ki opravlja komercialni del dejavnosti, medtem ko SDGZ kot tako skrbi za organizacijski del.

Kakšen je danes splošni gospodarski položaj na Tržaškem oz. v Furlaniji-Juljski krajini?

Na Tržaškem je položaj zelo resen. Tržaško gospodarstvo ni znalo preboleti krize velikih družb z državo soudeležbo. S tem seveda denar ne doteka v izvedbarska podjetja na Tržaškem in tu jasno trpi celotna struktura. Trst ni znal poiskati svoje vloge pri mednarodni izmenjavi blaga. Ni pravočasno pripravil infrastrukture (cestne povezave so slabe, železniška in letalska povezava pa nepopolna), tako da smo v bistvu odrezani od hitrega prodora blaga. Imamo tudi močan demografski padec in starost prebivalstva se stalno viša. To pomeni manj povpraševanja in potrošnje ter manj delovnih mest. Nove pobude na Tržaškem, zlasti na področju znanstvenega raziskovanja, so pokazale vse svoje meje, saj ni uspelo privedi v proizvodnjo tega, kar se v teh ustanovah raziskuje. Pristanišče ravno tako ni pravočasno naredilo vseh sprememb zaradi visokih cen storitev in zaradi visokih cen prevozov. Tudi ni nobene panoge, ki bi lahko imela neke realne perspektive, da bi v kratkem premagala to krizno obdobje.

V FJ-k je stanje bistveno drugačno. Zlasti v Pordenonu in Vidmu je stanje boljše, ker je tam industrija res prodorna. Slabše je na Goriškem in v hribovitih območjih, kjer ni bilo mogoče dati novega zagona turistični ponudbi in bolje izkoristiti naravnih virov, ki jih imajo hribovita področja. Hudo je v Beneški Sloveniji, kjer je brezposelnost zelo občutena in še bolj izpraznjuje naše vasi.

Kakšen pa je položaj slovenskega gospodarstva, slovenskih podjetij, bančnih zavodov, obrtnikov in trgovcev?

Živijo pač v teh okoliščinah in jih pesti ista kriza. Problem zase predstavljajo zunanjetrgovinska podjetja, ki so z izgubo trga bivše Jugoslavije zašla v nepovratno krizo. Del teh podjetij si tudi ni uspel pravočasno poiskati novih trgov. Nekatera so poskusila na vzhod-

Gospod Vojko Kocjančič je direktor Slovenskega deželnega gospodarskega združenja (SDGZ). To je ena najstarejših ustanov Slovencev v Italiji - letos bo praznovala 50-letnico - in ima važno povezovalno vlogo med slovenskimi gospodarstveniki. Zato smo g. Kocjančiča zaprosili za pogovor, na katerega je rad pristal.

nih tržiščih v prvi fazi kaosa, a so imela škodo. Sedaj nimajo neke lastne perspektive pred sabo, saj niso znala premostiti obsejne izmenjave blaga in se pravočasno preusmeriti v distribucijo in servis.

Pri bančnih zavodih imamo dve različni situaciji. Hranilnice so obdržale položaj in delujejo normalno, ne ustvarjajo pa velikega števila novih delovnih mest. Imamo pa veliko krizno stanje pri Kmečki banki v Gorici, ki se je vrnila v lastniške roke, mora pa odpraviti posledice komisarske uprave in nezaupanja na trgu. Poleg tega je izgubila del tržišča.

Tržaška kreditna banka ima kup problemov, ki so se nakopičili v vseh teh letih, od krize v zunanjetrgovinskem poslovanju po razsulu Jugoslavije do določenih tveganih investicij v nekatera podjetja, ki so se izkazala za popolno izgubarska. Sedaj te izgube bremenijo bilanco TKB in jih kljub vstopu Ljudske banke iz Brescie ni mogoče tako hitro odpraviti. Realno je torej tveganje, da bomo ti dve banki izgubili.

Opozoril bi še na problem trgovine na drobno. Del trgovin se sedaj zapira zaradi širjenja velike distribucije na ozemlju in zaradi naraščanja stroškov, zlasti davčnih bremen in drugih obveznosti. Poleg tega so naši trgovci na drobno pretežno starejši ljudje.

Nekoliko boljše je stanje v gostinstvu, kjer nam z velikimi težavami uspe obdržati neko svojo vlogo. Upati

je, da bodo v naslednjih letih vsi tisti, ki jih je Slovenski deželni zavod za poklicno izobraževanje (SDZPI) šolal za natakarje in kuharje, prevzeli svoje obrate, tako da bodo okrepili naše gostinstvo.

Kaj bi bilo treba po Vašem posebej napraviti, da bi se stanje izboljšalo?

Kar se da narediti, že delamo. Največji problem je pomanjkanje podjetnosti pri mlajših. Edini poseg, ki bi ga lahko sedaj naredili, je stimulirati podjetniško miselnost, saj je stimuliranja premalo. Če se nam bo posrečilo obdržati vse bančne zavode, bomo imeli večjo osnovo, na kateri se bo naše gospodarstvo dalje razvijalo. V drugačnem primeru bo problematično obdržati nekatere dejavnosti in jih morda z leti krepiti z drugačnimi pristopi.

V svojih nastopih ste velikokrat omenili slovensko šolo v Italiji. Kakšen je odnos med šolo in gospodarstvom? Kakšno vlogo ima tu t.i. poklicno izobraževanje?

Odnos med šolo in gospodarstvom skušamo sistematično graditi s tem, da vsako leto organiziramo za šole s tehnično smerjo sporazumno poletno prakso za dijake tretjih in četrtyh letnikov. S tem skušamo približati realnost gospodarstva dijakom, da se v šolo vrnejo obogateni in, upamo, z drugačnim pristopom do študija, ter z občasnimi predavanji.

Žal moramo poudariti, da je razkorak med šolo in gospodarstvom iz leta v leto večji. Šolski programi so vsekakor zastareli, našim šolam ni niti minimalno uspelo, da bi se prilagodile novim trendom. Morda bi se ta razkorak omilil tudi tako, da bi bila pri naših šolnikih prisotna zavest o potrebi določene selekcije. Dandanes pa v bistvu zaključni šolanje večina dijakov, tudi takih, ki niso pripravljene na poklicno življenje. Preveč ljudi izbere humanistično smer, tako da se težko zaposlijo, premalo pa tehnično, in tudi to jemlje gospodarstvu del kadrov.

Že dejstvo, da so se letos na višjo srednjo šolo vpisali skoraj vsi abiturienti nižje srednje šole, pomeni, da v bistvu letos Slovenci ne bomo imeli vajencev. Prav vajeniški poklic pa je tisti, ki najprej omogoča vstop v gospodarstvo.

SDZPI je nastal prav z namenom, da se zapolni ta vrzel. Vsako leto opravimo pregled stanja v gospodarstvu in damo svoje sugestije, kakšni naj bi bili po našem profili, ki bi jih gospodarstvo v naslednjih letih potrebovalo. Nekaj teh sugestij je dalo pozitivne rezultate. Imeli smo npr. tečaje za kamnoseke, mizarje, kuharje idr., ki so se skoraj vsi zaposlili. Prirejamo tečaje tudi na področju gostinstva, obrti in marketinga. Mislim, da bo usmeritev poklicnega izobraževanja še naprej ta. Jasno, imeli bomo težave s številom, škoda pa bi bilo izgubiti to šolo, ker je v bistvu šola v pravem pomenu besede in jo stoo odstotno financira dežela. Morda bodo težave delno premagane z obljubljenim šolsko reformo in s podaljšanjem obveznega pouka do 16. leta ter z uvedbo specializiranih smeri po 16. letu. Slovenci si pač ne bomo mogli stalno privoščiti tistih 17-20 specializiranih smeri, kot jih bodo imele italijanske šole. Verjetno bomo imeli 5-6 smeri, ostalo pa bo moral z rotacijo kriti zavod. Vprašanje je tudi, kako bo strukturirana šolska reforma, v katere smeri bo šla in koliko možnosti bomo imeli Slovenci, da pokrivamo čimveč teh smeri.

Kakšni so odnosi s Slovenskim gospodarskim združenjem iz Gorice?

Po odcepitvi v letu 1992 delujejo Goričani avtonomno (v resnici so imeli avtonomijo tudi prej) in imajo svoje servisno podjetje, zato so stiki bolj redki. Kadar se pač ponudi priložnost, se določene stvari izpeljejo skupno in sporazumno. Žal so mogoče premalo aktivni na sindikalnem področju in velikokrat premalo reagirajo na določene situacije in sindikalne sugestije naših sekcij. Zato so pri določenih pobudah preveč odsotni. Upamo, da se bo sodelovanje krepilo, predvsem pa, da se bodo veliko bolj pojavljali na sindikalnem področju.

Kaj bi svetovali mladim, ki se nameravajo posvetiti gospodarskim dejavnostim?

Predvsem to, naj gredo v gospodarstvo brez strahu in bojazni. Drugič pa, naj trezno premislijo, da ne naredijo predolgega koraka na začetku. Naj gredo s skromnostjo in z veliko voljo do dela. To je edini recept, ki zagotavlja, da bodo uspeli v gospodarstvu. Če bodo delavni in pridni, bo tudi delo prišlo. Startati morajo tudi s skromnimi zahtevami in si pridobiti svojo klientelo, potem pa ni problema za delo. Dela je dovolj za vse tiste, ki so pridni in delavni. Jasno, to zahteva tudi neko profesionalno znanje.

Z 2. STRANI

SOSEDJE NAS NE POZNAJO

Nič se zato ni čuditi, če na nedavni manifestaciji pred deželno palačo v Trstu v zvezi z vprašanjem varstva Krasa ni bilo na številnih transparentih niti enega slovenskega napisu, če ni noben govornik nastopil v našem jeziku, če na trgu ni bilo bajne nobenega Slovenca. In vendar ni šlo za probleme gradeške lagune ali zaliva v Panzanu, ampak za vprašanja, ki pobliže zadevajo prihodnost Krasa in njegovih v ogromni večini še vedno slovenskih ljudi! Takšen pristop je prav gotovo nesprejemljiv, a je tudi posledica dejstva, da nas Italijani dejansko ne poznajo - nekateri nas tudi nočejo poznati - oziroma da njihovo poznanstvo slovenske stvarnosti kvečjemu dosega raven čevljarja (z vsem spoštovanjem, ki smo ga dolžni imeti do teh naših obrtnikov, ki so v naši zgodovini gotovo zaslužni).

Kar zadeva Kras in probleme njegovih prebivalcev, pa bi bilo treba končno glasno povedati, da se brez sodelovanja teh prebivalcev ne bo moglo narediti ničesar pametnega in pravičnega. Prizadeti ljudje pa bi konec koncev ob nadaljnjem izkazovanju tolikšne nadržutosti lahko povsem upravičeno zgrabili za vile!

JEZUS IZ NAZARETA IN CERKEV KOT SKUP- NOST JEZUSOVH UČENCEV (30.)

ZVONE ŠTRUBELJ

V razmišljanjih o Cerkvi smo se v zadnjih prispevkih dotaknili odnosa med nosilci hierarhičnih služb in drugimi verniki, laiki. Vse bolj aktualen postaja položaj laičskih pastoralnih sodelavcev. V Sloveniji obstajajo že dokaj razviti programi in tečaji za oblikovanje pastoralnih sodelavcev. V Cerkvi imajo veliko prostora za pastoralne in katehetske dejavnosti. Vsekakor je to eden od najzlahnejših sadov reforme katoliške Cerkve, ki jo je uvedel 2. vatikanski koncil. Obenem pa je lik laičskega pastoralnega sodelavca prešel v ospredje nekako iz nuje, zaradi pomanjkanja duhovniških poklicev.

V Franciji sem sam imel priložnost okusiti, kako je, ko ima en duhovnik trinajst župnij in uspe imeti nedeljsko (ali sobotno) mašo v župniji le enkrat na mesec. Za druge nedelje si krščanske skupnosti pomagajo z laičskimi sodelavci, ki vodijo bogoslužje božje besede in delijo obhajilo. V Nemčiji prihaja vse več duhovnikov iz tretjega sveta, ker je domačih poklicev vse manj. Pri nas v zamejstvu, npr. na Tržaškem, se že začneja čutiti kriza. Škof Lorenzo Bellomi je 8. marca lanskega leta na srečanju Duhovske zveze slovenskim duhovnikom odprto rekel, da nima več poguma prositi duhovnikov iz Slovenije, kjer je vsak od duhovnikov doma krvavo potreben. Pomagati si bo treba drugače, je naglasil; začeli bomo združevati župnije, kot so to že začeli v bližnjem Vidmu.

Pri tem se porajata dve vprašanji. Prvo je pastoralno praktično: ali pripravljamo svoje krščanske skupnosti na ta novi položaj, ki se nam obljublja? Smo vzgojili dovolj trdnih in prepričanih laičskih sodelavcev, ki bodo pripravljene prevzeti odgovornost za preživetje slovenskih krščanskih skupnosti, ko bo en duhovnik moral oskrbovati več župnij? Smo laikom omogočili dejavno vlogo in teološko pastoralno izobraževanje? To se mi zdi bistvenega pomena za našo Cerkev. Žal pa pri pregledu sedanjega položaja ne morem biti optimist, kar po naravi vsekakor sem!

Drugo vprašanje je teološke narave. Po več kot tridesetih letih od 2. vatikanskega koncila prihaja vse bolj do izraza dejstvo, da je ostal v veljavi nekakšen labilen kompromis med tradicionalnim in juridičnim ter ekleziološko odprtim konceptom cerkvenih služb.

Priznani francoski teolog Christian Ducoq je v reviji *Concilium* več prispevkov razmišljal, da je 2. vatikanski koncil ostal na sredi poti, ker ni prišlo do institucionalnega prenosa nekaterih cerkvenih služb na laike. Zaradi pomanjkanja duhovnikov je že velik del poučevanja (kateheze) in posvečevanja (liturgija božje besede, delitev obhajila) zaupan laikom. Izključena sta obhajanje evharistije in podeljevanje nekaterih zakramentov. Tako sta delno dve nalogi Cerkve (učiteljska in duhovniška) že prešli na laike. Naloga vodenja (klasično imenovana kraljevska ali pastirska služba) pa je izključno rezervirana klerikom. Tako se ustvarja blokada, meni omenjeni teolog, ki daljnoročno ne bo vzdržala. Kot posledica je razvidno, da se teologija laičskih sodelavcev razvija na neslužbenem in nezakramentalnem področju, nekako na periferiji cerkvenega življenja. Za teologe je to voz, ki ga vsaj teoretično poskušajo razvozlati.

Sončna pesem

Tak naslov nosi prijetna revija za mlade, predvsem študente in dijake. In kje bi jo lahko izdajali, če ne pri Ognjišču v Kopru, tej naši najboljši verski (in mladinski) reviji? Prav je, da revijo predstavimo tudi našim bralcem, saj je zanimiva in bi bilo zato dobro, da bi jo brali tudi mladi v zamejstvu. V Sončno pesem pišejo fantje in dekleta, pozna pa se ji, da ima tisto "primorsko" širino, ki je Ljubljana ne premore ali pa je ni sposobna pokazati. Prav je, da ta glasnik slovenske verne mladine pozna, kajti prav iz vrst piscev te revije bodo prišli bodoči slovenski verni časniki, ki jih v Sloveniji še kako pogrešamo. Prav v tem je odlika Sončne pesmi, saj daje mladim možnost, da brusijo svoj slog in jezik, ki je živ in nevsiljivo dopadljiv, začuda brez nepotrebnih in večkrat naravnost odurnih tujk, ki sicer "krasijo" mladinske revije. Skratka: gre za moderno zastavljeno branje, ki govori mladim v njihovem jeziku.

Roka legende slovenskih katoliških časnika msgr. Franca Boleta se pri Sončni pesmi pozna, in to še kako, pa čeprav se pozna tudi vpliv mladega in obetavnega duhovnika mag. Primoža Krečiča, ki bo prej ali slej moral poiskati reviji ustrežnejšo grafično podobo, predvsem pa moral poskrbeti za njeno večjo razširitev, kajti revija si to zasluži. Za vse, ki bi se radi na Sončno pesem naročili, še naslov: *Sončna pesem, Ognjišče TD, Trg Brolo 11, p.p. 114, 6000 Koper.* JUP

Čeprav je v teh dneh na naših televizijskih zaslonih in v dnevnem časopisu na prvem mestu vedno in samo olimpiada, ki v teh dneh poteka v ameriškem mestu Atlanta, pa se vseeno najde tudi prostor za daljni afriški deželni Burundi in Ruando.

Od tam prihajajo grozljive vesti, saj smo bili pred dnevi nemočne priče sramotnega pokola v Burundiju, ljudje so zaradi tega na pogrebu tristo nedolžno pobitih skorajda linčali predsednika Burundija in končno je iz Budžumbure prišla še vest, da je z vojaškim udarom prevzela oblast vojaška hunta. Burundski predsednik se je zatekel v ameriško ambasado, kjer je na varnem, ljudje pa so sedaj prepuščeni vojaški strahovladi in seveda raznim zločinskim tolpom, ki pobijajo.

Že pred tedni smo pisali, da se mednarodna skupnost za ti državi ne zmeni, to pa tudi zato, ker tako v Ruandi kot v Burundiju živijo Hutuji in Tutsiji, ki se zadnja desetletja med sabo vztrajno in nenehno koljejo. Plemeni sta na smrt sprti in komaj se je končalo krvavo klanje v Ruandi (okrog dva milijona mrtvih!), že se pričena novo v Burundiju. Gotovo je, da

POKOLI V BURUNDIJU IN RUANDI - SRAMOTA ZA ČLOVEŠTVO

je to nečloveško klanje sramota za vse razvite države, ki bi nesmiselno pobijanje lahko preprečile, a tega ne storijo iz več razlogov. Morda je najbolj preprost razlog ta, da gre za dve zelo revni afriški državi in zato tu vesile in razviti Zahod nimajo svojih gospodarskih interesov... Drugi razlog pa je tudi ta, da se ZDA ne marajo vmešati v spore med Hutuji in Tutsiji, ker je to leto v ZDA leto pred volitvami in zato Clinton noče tvegati še ene Somalije, še enega poloma, ki ga je Amerika doživela v tej revni afriški deželi.

Sedaj seveda vsi načelno obsojajo pokole, vsi obsojajo vojaški udar, dejansko pa se za ti dve državi nihče ne zmeni. Predvsem je boleče to, da so preprosti ljudje prepuščeni bandam na milost in nemilost. V omenjenih državah delujejo tudi slovenski misijonarji, ki se trudijo v zelo težkih razmerah, da bi ljudi mirili in jim kazali pot evangelija k trajnemu miru in spravi.

Da bo mera še bolj polna, so poskrbele bližnje afriške države, ki mejijo na Burundi in Ruando. Na svoja ozemlja nočejo več beguncev iz Ruande in Burundija in so zato zaprle svoje meje; če pa

že imajo begunce na svojih tleh, se jih hočejo zlepa ali zgrda čimprej znebiti. Samo te obmejne afriške države so pokazale veliko zaskrbljenost za Burundi in Ruando, drugi previdno molčimo.

Sveti oče se že dolgo in neprestano zavzema za mirno reševanje napetosti med Hutuji in Tutsiji v omenjenih državah. Vse ljudi dobre volje kliče k spravi in sožitju, obenem pa ne pozablja neprenehoma pozivati vso mednarodno skupnost, naj vendarle že pomaga nemočnim ljudem, ki postajajo žrtve ubijalskih tolp. Papež Janez Pavel II. se ob vsaki priložnosti spominja revežev iz Burundija in Ruande in zanje moli, od mednarodne skupnosti pa pričakuje, da bo naredila konkretne korake za odpravo nesmiselne vojne v teh deželah.

Mi, preprosti ljudje, pa lahko samo nemo gledamo fotografije nedolžnih otrok in žena, starcev in mladeničev, ki jih nesmiselne plemenske bande pobijajo...

JUP

MISELNI TOKOVI

PLAVAMO V NIHILIZMU, TODA...

PETER STEFANOVIČ

Nihilizem je nujna prehodna stopnja na poti do zdrave krščanske misli.

Takšna izjava se zdi pretirana in nevarna. Zato se moramo stalno zavedati, da je nihilizem bolezen. Nikakor ga ne smemo braniti kot filozofsko pozicijo. Nihilizem je stanje obupa, nesmisla. Nihilizem je življenje, v katerem človek sam ne ve, zakaj živi. Nihilizem nas obkroža vsepovsod. Nihilizem

odnosov. Nihilizem misli. Nihilizem snovi. Ni več snovi, ni več materije, ni več resničnega življenja. Pravi nihilist nima nobenega pravega razloga, da bi še naprej živel. Živi pač, ker živi. Toda nič ga ne poganja naprej. Ne naredi samomora, kajti tudi samomor nima smisla. Nihilist ni postavljen pred nobeno izbiro, za življenje ali proti življenju.

Nihilistom bi lahko rekli tudi pasivni samomorilci. "Nič me ne sili, da bi šel naprej. Tudi če bi umrl, bi bilo isto, ne briga me..." Je tako

življenje modro, smiselno? Prav gotovo ni. V takšnem življenju ni napredka, ni veselja, ni radosti, ni ljubezni. To je popolnoma prazno življenje navidezno živih ljudi. To je življenje živih mrličev. Če bi kdo mislil, da zagovarjam nihilizem, bi se krepko motil. Toda dejstvo je, da je intelektualno življenje prišlo do nihilizma, iz katerega ne zna stopiti. Nevarnost je samo, če se postavimo v stanje teh ljudi in tako živimo. To je nemogoče, nevzdržno.

Zagovor nihilizma pomeni zagovor potrebe po zavesti o nihilizmu in potrebe po prestopu te pozicije za vse tiste, ki se še niso srečali s to težavo. Nihilizma se moramo zavedeti, moramo torej prenehati z iluzijami o današnjem svetu. Ne sanjamo,

da nihilizem ni problem! Nihilizem je resen problem, ki se mu danes ne moremo izogniti. Poleg tega pa se je dobro vanj spustiti, da človek pride do nekaterih odkritij. Takšna odkritja so: pomembnost osebe v filozofiji, pomembnost Boga in človeka presegajoče resničnosti.

Nihilizem je bolezen, ki jo mora zdravi intelektualci preboleti; kot otrok, ki mora preboleti ošpice. Po ošpicah postane zanje imun in je torej v nekem smislu bolj zdrav. Po nihilizmu postane filozof imun za vse možne miselne iluzije, ki bi ga lahko speljale s prave poti. Nihilizem je hladen tuš, ki naivnega idealista zbudi iz otroškega sanjarjenja.

RAZMIŠLJANJE OB GORIŠKI SINODI

ZA ENOTNO KULTURNO FORMACIJO (4.)

JANKO JEŽ

Da bomo mi starejši lahko to nalogo izpeljali ne samo danes, ampak tudi v jutrišnjem času, moramo predvsem gledati nazaj, kaj se je še včeraj pri nas dogajalo. Nimamo sposobnih mladinskih kadrov, ki bi od nas prevzemali težko breme in ga dalje predajali v nove sposobnejše in trdnejše roke. Kakšna mora biti mladina, ki bo nosila odgovornost za novo pastoralno in kulturno etiko na tem preizkušenem etničnem prepihu?

Kot okvirni program si moramo postaviti dobro premišljeno in utemeljeno prizadevanje po stalnem in širšem izobraževanju naše mladine, pa zakaj ne, tudi širših slojev skupnosti v naši škofiji, da bo po jeziku sicer različna, pri delu na pastoralnih tleh pa enotna in uspešna.

Na slovenski strani ugotavljamo, da nas italijanski verniki ne poznajo, oziroma da je njihovo poznavanje površno. Res je, da to nepoznavanje ne dosega porazne ravni kot na Tržaškem, kjer je javnost tako protislovensko usmerjena, da čuti slovenskega človeka kot tujek, ki ga je treba za vsako ceno odtrgati od skupnega, že nad tisočletje neločljivega organizma. Brez tega "tujka" ta organizem ne bi mogel živeti.

V svojem italijanskem čutenju Scipio Slataper v svoji mojstrovini *Il mio Carso* ne pozablja zapisati, da so njegovi dedje Zlatoperji prišli menda iz daljnih bosanskih gozdov (ubogi Slataper verjetno ni vedel oz. si ni upal napisati, da je Zlatoper slovenski priimek). Kot sodelavec florentinske liberalno usmerjene in hegeljansko novodobno navdahnjene

PRIČEVANJE JETNIKA

"NI KRUT ZAPOR TISTI, KI ČLOVEKA PREVZGOJI..."

DANIJEL DEVETAK

Redkokdo opravlja t.i. delo usmiljenja - obiskovanje jetnikov. Še bolj redek pa je verjetno primer, ko jetnik obišče svobodne ljudi in jim prinese besedo upanja...

Vincenzo Andraous se je rodil v Catanii pred 42 leti, že 21 let pa je v dosmrtni ječi, trenutno v Vogheri. Po zunanosti močan in žilav, se je Andraous prejšnji petek v Manzanu udeležil javnega srečanja, o katerem je dan prej pisal celo milanski dnevnik *Corriere della Sera*. S posebnim sodnikovim dovoljenjem namreč občasno obiskuje tudi italijanske šole in univerze in govori o ječi, problemu, pred katerim se večina ljudi najraje brezbrizno obrača stran; ker pa problem italijanskih zaporov ni oddaljen in zaprt planet ter je - predvsem v zadnjih letih - pogosto obala, na kateri pristajajo tako morilci kot do pred kratkim nedotakljivi politiki in televizijski zvezdniki, je prav, da se družba, iz katere so zaporniki izšli in kamor se bodo prej ali slej nujno vrnili, osvobodijo strahov in predsodkov ter se raje informira o njem.

Andraous je takoj povedal, da noče nikogar ničesar učiti, ker ima samega sebe zaradi izbir, ki jih je v preteklosti zavestno naredil, "za zadnjega izmed ljudi". Že od malega je živel v težkih družinskih razmerah, tako da je od 14. leta dalje bil pogosto priprt. "Oropal sem tudi po tri banke na dan in sem se čutil vsemogočnega..." Leta 1975 pa je med streljanjem po ropu ubil osebo in bil obsojen na dosmrtno ječo. A tudi to

mu ni bilo dovolj. V črnih letih italijanskega terorizma je skupaj z znanim zločincem Renatom Vallanzasco v ječah netil upore, dvakrat ušel, enkrat zanetil požar itd. Njegova tragedija je, je rekel, da je komaj po tolikih letih razumel tragičnost dejanja, ki ga je naredil. Govoril je brez samopomilovanja, premišljeno in skromno; videti je bilo, da je svojo preteklost zavestno končno sprejel in se sedaj s svojo energičnostjo zavzema, da bi na kakšen način popravil. Začel se je spreminjati, ko ga je pred nekaj leti v ječi obiskal neki monsinjor; vstopil je ob

osmi uri zjutraj in ostal v njegovi celici do štirih popoldne. Poslušal ga je, ni ga sodil, ni ga spominjal na to, kar je naredil; preprosto ga je poslušal. "Po mnogih letih sem srečal človeka..."

Trd in nasilen zapor, ki odrasle osebe brutalno poneumlja, jih ne more spreminiti, še manj pa vzgajati k odgovornosti. Surovost ne more zdraviti krutosti. Kot potrjujejo statistični podatki pravosodnega ministrstva, se 70% jetnikov po vrnitvi na prostost ponavadi vrača k istim kaznivim dejanjem, če ne še hujšim. Samo resen in iskren človeški odnos lahko osebo ponovno prevzgoji. Bistvo in vloga ječe ne more biti kazen sama po sebi, ampak prevzgoja osebe, ki se mora v večini primerov vrniti v družbo in se v njej reintegrirati.

Zaradi pomanjkanja osebja in primerne strukture italijanski jetniški sistem zaenkrat ne more biti drugačen od tega, kar je. Tudi ni problem čas bivanja v ječi; dve leti, pet ali dosmrtna kazen... Pomembno je, kako oseba preživi čas v zaporu. Reforma sistema lahko pride sedaj le od znotraj, od motiviranih jetnikov, ki jim kdo osebno pomaga. Andraous je sedaj član *Zelenega kolektiva*, skupine, ki z aktivnim sodelovanjem oblasti v ječi v Vogheri deluje že sedem let za tako prenovo. V zadnjih letih je napisal tudi štiri knjige in prejel vrsto literarnih priznanj; njegov pogled je sedaj čist in miren. "Verjamem v dosežke vesti; vera pa je zame še nekaj oddaljenega..."

Za zaključek še to: srečanja ni priredila kaka institucija, ampak sta ga organizirala mlada fant in dekle, Mauro in Samanta, ki rada obiskujeta jetnike in si z njimi dopisujeta. S tem, da segata v roko tem "zadnjim", ki jim ni vedno lahko priti do živga, gotovo ogromno dajejo, nehote pa še več prejemata.

BESEDA ŽIVLJENJA

18. NAVADNA NEDELJA

SILVESTER ČUK

BOŽJA ROKA NAS NASIČUJE

Ljudem, ki so zdravi in pridni, se danes kar dobro godi. Nekaterim gre že kar predobro. Starejši ljudje, ki so "dali skozi" težke in bude čase in so bili v svojem življenju velikokrat resnično lačni, pogosto zmajejo z glavo, ko vidijo, kako se nekateri preobjedajo s krubom in postajajo izbirčni. "Tako ne more iti dolgo naprej!" pravijo in se bojijo, kdaj nas bo božja roka udarila. Ne smemo misliti, da je Bog nekako nevoščljiv, če se ljudem dobro godi - nasprotno, vesel je človekove sreče, saj ga je ustvaril za srečo in veselje na tem in na onem svetu. Gotovo pa mu ne more biti vseeno, da ljudje, ko so siti in dobro oblečeni, pozabljajo na resnico, ki jo izraža odpev med prvim in drugim berilom današnje maše: "Božja roka nas nasičuje."

Še žival zna biti hvaležna tistemu, ki ji da jesti; človek res ne bi smel biti slabši v odnosu do svojega božjega Gospodarja. Pa bo kdo rekel: kar imam, moram pošteno prigravati, vse je sad mojih žuljev, nobene reči mi nihče ni podaril, tudi Bog ne! Pri darovanju mašnik, ko prinaša krub, moli: "Hvaljen Bog, Gospod vesolja, po tvoji dobroti smo sprejeli ta krub, tebi ga prinašamo: sad zemlje in dela človeških rok, naj nam postane krub življenja." Bog nam podarja krub - ne sicer tako, kot so po zadnji vojni Amerikanci podarili lačnim v Evropi pakete s brano, podarjen nam je kot sad našega dela, znoja in žuljev, kot sad zemlje, ki jo je bilo treba pognojiti, zorati, posejati, požeti... Koliko dela! Bog nam je pri tem podaril pomlad in poletje, dež in sonce, da je žito raslo; podaril nam je veliko parov močnih rok, da so njivo obdelovale. Kako bi mogli še reči, da je potem laž govoriti, kako je vse božji dar."

Pred našimi očmi se neprestano ponavlja čudež pomnožitve kruba, o katerem poroča današnji evangelij, vendar zdaj na drugačen način, ki pa ni nič manj čudovit in čudežen. Jezus je s petimi blebi in z dvema ribama nasitil pet tisoč mož, zdaj pa Bog iz enega zrna privabi v življenje žitni klas, ki bo nosil dvajset, trideset zrn. Tudi to so čudeži, ki pa se ne godijo brez človekovega sodelovanja.

Darovi kruba in vina pri maši so simbol našega dela in naporov ter izraz našega priznanja, da bi brez božje pomoči naše delo bilo brez pravega uspeha. Med mašo se ti darovi spremenijo v Jezusovo telo in kri. Pri obhajilu smo vsi povabljeni, da se nasitimo s to božjo brano. "Blagor povabljenim na Jagnjetovo gostijo!" reče mašnik, ko pokaže sveto bostijo. Vsi slišimo te besede, a nas ne ganejo prav posebno. Kadar je kakšna gostija, denimo nova maša ali obcet, bi bili vsi radi med povabljeni in ponavadi je zmeraj kakšna zamera, ker ta ali oni ni bil povabljen, čeprav je "v žlabti" s slavlencem. Pa kaj je obcet ali novomašno kosilo v primeri z božjim obredom! Namen obhajila je, da bi, ko prejmemo božji dar Jezusovega telesa, naše življenje bilo spremenjeno v božjo službo. "Od obhajila so odhajali močni kot Levi," je rečeno o prvih kristjanib, ki so za Kristusa pričevali z dejavno medsebojno ljubeznijo. V naših srcih bo več miru, v naših družinah več ljubezni in medsebojne potrpežljivosti, v naših medčloveških odnosih več poštenosti, če bomo svoje duše branili z božjim Krubom, ki je vez ljubezni in edinosti.

Kardinal Volk na proslavi Jana Husa

V evropski javnosti je vzbudila veliko pozornost novica, da je na proslavi v spomin na Jana Husa sodeloval tudi praški kardinal Volk. Proslava je bila v Husovem rodnem mestu Husinku. Jana Husa je leta 1415 obsodila kot krivoverca cerkvena inkvizicija in so ga zato sežgali na grmadi. Sedaj so na pobudo Janeza Pavla II. imenovali posebno komisijo, ki naj razišče zgodovinske okoliščine, zaradi katerih so Husa obsodili kot krivoverca.

Pomožni škof djakovske škofije

Sv. stolica je imenovala msgr. Djura Gašparoviča za pomožnega škofa v Djakovu v Sremu. Za škofa je še vedno Ciril Kos, ki je sedaj dobil pomožnega škofa. Msgr. Gašparovič se je rodil v djakovski škofiji leta 1951. Po novi maši je upravljal razne župnije, nato je leta 1979 odšel v Rim na papeško univerzo sv. Anzelma in postal podravatelj hrvaškega papeškega zavoda sv. Hieronima v Rimu. Sedaj pa je pomožni škof v Djakonu.

IZ INTERJUJA V OGNJIŠČU

PO PAPEŽEVEM OBISKU NOVO UPANJE ZA SLOVENCE

Mesečnik Ognjišče tudi v svoji novi, osmi številki objavlja mnogo prispevkov, ki so aktualni in zanimivi za verne in tudi neverne ljudi.

Urednik in "duša" revije Franc Bole je tokrat objavil tradicionalno pismo meseca z naslovom *Skušam kar najbolj živeti*. Za izhodišče svojega duhovnega razmišljanja je uporabil pismo neke Anje, ki se sooča z mladostnimi težavami, pri tem pa razmišlja o odhodu v misijone. Gost meseca je izseljen-

ski duhovnik Janez Pucelj, ki je odgovoren za dušno pastirstvo med Slovenci v Nemčiji. Zanimiv je tudi sestavek o duhovnikih, ki se ukvarjajo s športom.

T.i. vroča tema je namenjena vtisom, spoznanjem in nalogam po obisku papeža v Sloveniji. V pogovoru s Primožem Krečičem sodeluje dr. Ivan Likar, voditelj škofijske pastoralne službe v Kopru in predavatelj liturgike na Teološki fakulteti v Ljubljani. Znan je po svojih prizadevanjih za resnico in kritičnih

razmišljanjih o slovenski politiki in družbi. Dr. Likar je glede premikov v slovenski družbi ob papeževem obisku dejal, "da se je Cerkev, ki je bila v času rdeče diktature na obrobju družbenega življenja, pomaknila nekoliko bolj k središču. Prepričan sem, da se je pri ogromni večini ljudi, ki so se veselili obiska sv. očeta, in pri mnogih, ki so ga spremljali, okrepil ali pa sploh oblikoval pozitiven odnos do papeža, papeštva in Cerkve nasploh. Sv. oče je na pozitiven način stopil v slovensko zavest, kar je zelo pomembno po tolikih letih pranja možganov, s prikazovanjem papeža kot sovražnika kulture, napredka, narodne samobitnosti ipd. Proti pričakovanju so se ob obisku »zgodile katoliške množice«. Cerkev v Sloveniji je množična, je ljudska. Papež je to Cerkev zbral okoli sebe. Slovenska Cerkev je rekla: Tukaj sem! In se je dostojno predstavila papežu in svetu."

Voditelj škofijske pastoralne službe v Kopru je v svojih razmišljanjih opozoril, "da je ob obisku prišlo do javno-mnenjskega zasuka. Prejšnji nasprotniki so umolknil ali pa se z neko simpatijo vključili v obisk. Po obisku papeža pa so nekateri spet »prišli k sebi« ter začeli izničevati pomen in veličino dogodka. Toda učinka nihče ne more izničiti. Papež v Sloveniji ni več tujec in v srca stotisočev je globoko segla spontana izjava: »Papež ma vas rad!«

To je stavek, ki bo šel v zgodovino slovenskega naroda. Toda le naivni mislijo, da bodo zaradi obiska čez noč nastale velike politične spremembe. Kadar gre za velike množice, gre za počasne premike. Za stare »družbene sile« je množična udeležba pri srečanjih s papežem pomenila alarm. Ljudstvo bo prej ali slej spoznalo, koliko je ura. Ker pa so se »stare sile« zelo spretno olastinile, novi lastniki premoženja in politiki začasno sedijo trdno na svojih stolčkih, toda čas ne dela zanje. To vedo!"

S papeževim obiskom, še razmišlja dr. Likar, je nastalo novo upanje za Slovence, a pokazalo se je tudi nasprotovanje Cerkvi, kar je najbolj prišlo do izraza v nekaterih člankih, objavljenih v raznih časnikih. O delovanju Cerkve na Slovenskem po obisku pa dr. Likar meni naslednje: "Cerkev na Slovenskem ne pripravlja kakšnih posebnih pastoralnih smernic, ki bi bile strogo povezane s papeževim obiskom. Nadaljevati misli načrt, ki je bil v okviru Slovenskega pastoralnega sveta sprejet že poprej in od naših škofov potrjen. Želi delovati na podlagi sklepov raznih škofijskih zborovanj, ki so bila po vseh treh slovenskih škofijah. To bo pripeljalo, tako upamo, do sinode ali »shoda« vse Cerkve na Slovenskem." M.

vodilne književne revije *La Voce* je njenemu glavnemu uredniku Giuseppeju Prezzoliniju potožil, da je v Trstu številna slovenska manjšina, da pa italijanski živeli v Trstu o teh slovenskih someščanih prav nič ne ve. Prezzolini je Slataperja prekinil: "Praviš, da tržaški Italijani in tudi ti sam nič ne veš o teh Slovencih, da ne poznate njihove kulture, njihove zgodovine, njihovega slovstva. Ali veš, zakaj se to dogaja? To je posledica dejstva, da ne poznate njihovega jezika. Nauči se slovenščine, pa boš vse probleme rešil!"

Prezzolini je pravilno ugotovil jedro problema. Psihološko in etnološko je ugotovljeno, da vsak enostransko razvit organizem občuti vsak tujec v svoji bližini kot nekaj, kar moti, kar te v vsakdanjosti ovira, čemur nisi zlepa kos, česar se moraš kot česa nadležnega in nepotrebne za vsako ceno otresti, kar moraš na koncu koncev odtrgati, da se boš lahko sprostil. To je skratka po Prezzoliniju občutek nacionalne manjvrednosti: to je kompleks, ki je nevaren, ki povzroča v obmejnih krajih nepotrebna trenja, spore, konflikte in sovraštva.

DALJE

MOJA SREČANJA Z MAKSYM FABIANIJEV

MARKO VUK

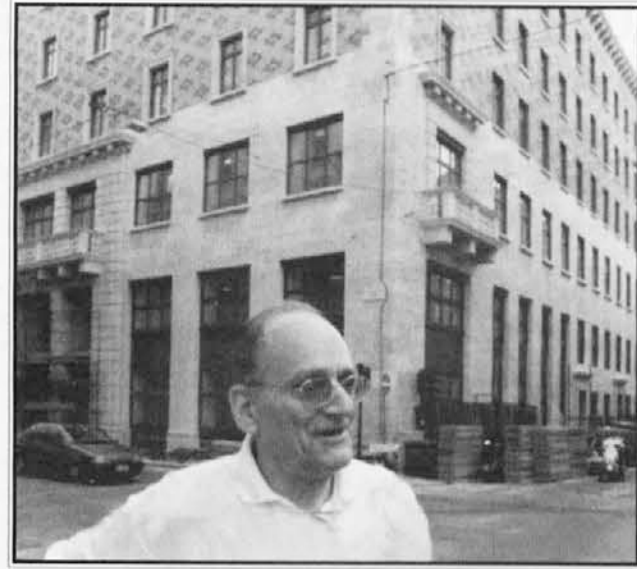
Zadnja leta pogosto poslušamo frazo, da se Slovenci vključujemo oz. znova vračamo v Evropo, ki pa zadeva le en vidik, t.j. politični, zanemarja pa se kulturna dejanskost, ki dokazuje, da smo v Evropi vedno bili. To na svoj način izpričuje slovenska umetnost, zlasti besedna, likovna in glasbena, katere razvoj je vedno šel vstric z evropskimi tokovi.

Osebnost, ki nas močno povezuje z Evropo, je kraški rojak, arhitekt Maks Fabiani, rojen leta 1865 v Kobdliju pri Štanjelu. Umril je v visoki starosti leta 1962 v Gorici, pred nekaj leti pa so njegovo truplo prepeljali na štanjelsko pokopališče. Pogostokrat, ko se peljem mimo teh vasi, ki so v veliki

meri še ohranile starodavni značaj, se spomnim na opus tega velikega ustvarjalca, razpet med Trstom, Gorico, Ljubljano in Dunajem. V domišljiji se tako vrstijo pred mano stavbe, kot so npr. Narodni dom v Trstu, Trgovski dom in cerkev Srca Jezusovega v Gorici, župnijska cerkev v Lokavcu, Mladika in Hribarjeva hiša v Ljubljani, Urania na Dunaju. Vsakdo, ki je obiskal Dunaj, je lahko nazorno zaznal tiste kulturne vire, ki so Fabianija napajali v njegovih študijskih letih v tem mestu, a je hkrati očitno, da se ta kraški rojak nikoli ni odrekel tudi mediteranskim prvinam, ki so poleg srednjeevropskih odločilno zaznamovale njegov arhitekturni opus. Če bi to trditev skušali nazorneje opredeliti, potem moramo poudariti Fabianijev obču-

tek za jasno arhitekturno razčlenjenost, na drugi strani pa tudi za nežno dekorativnost, ki si jo lahko razlagamo z dunajskimi secesijskimi vplivi.

Vse te prvine, ki razodevajo značilno arhitekturno razpetost med Krasom in Srednjo Evropo, nedvoumno zaznavamo tudi na zunanosti tržaškega Narodnega doma, ki te dni spet vzbuja pozornost javnosti. Končana je namreč njegova temeljita obnova, čeprav ne bo več služil prvotnim potrebam slovenske narodne skupnosti v Trstu, za katere je bil zgrajen že pred prvo svetovno vojno, točneje leta 1904. Danes bi rekli, da je bil to pravi večnamenski kulturni center, v katerem so imeli mesto gledališka dvorana, telovadnica, Tržaška posojilnica in hranil-

Marko Pozzetto, v ozadju tržaški Narodni dom

nica, kavarna, hotel, Slavjanska čitalnica, Glasbena matica, sedeži raznih društev in organizacij. Vse to je bilo uničeno v požaru 13. julija 1920, ki so ga zagrešile fašistične škvadre.

Sedaj je nekdanji hotel Balkan oz. Narodni dom pod upravo tržaške Univerze, ki bo v njem namestila sodobno opremljeno šolo za prevajalce, ki je dosedaj

gostovala v ulici D'Alviano. Znano je, da je po požaru leta 1920 zunanost Balkana bila nekoliko spremenjena, po zaslugi tržaškega univerzitetnega profesorja Marka Pozzetta pa je spet dobila nekdanji videz, kakor si ga je zamislil Maks Fabiani. Ko si ogledujemo to stavbo, zaznavamo kontrast med njeno jasno razčlenje-

no stavbno lupino, poudarjeno z izrazitimi arhitektonskimi prvinami, kot so klesani kamni v spodnjem delu, kamniti okviri vrat, oken in prav tako kamnit pristrešni konzolni venčni zidec, popolnoma drugačna pa je dekorativna obravnava toplo tonirane stene v zgornji polovici stavbe. Kot rečeno, gre za posrečeno sintezo dveh evropskih kulturnih tokov, sredozemskega insrednjeevropskega, kar si lahko razlagamo na eni strani s krajevnim izvorom Maksa Fabianija, na drugi strani pa z njegovim študijem na Dunaju in včlenjenostjo v širši evropski okvir.

Kakorkoli že, pri nedavni obnovi Narodnega doma oz. Balkana v Trstu gre za pomembno kulturno dejanje, ki je vsaj delno popravilo barbarstvo italijanskega fašizma, t.j. enega od totalitarizmov 20. stoletja.

KAJ JE AMNESTY INTERNATIONAL

DANILO ČOTAR

Zgodovina nam kaže, da je bilo Kajnovih privržencev vedno lepo število. Vendar je veliko tudi tistih, ki trdno verjamejo v boljši svet. Njihov zgled privablja miroljubne ljudi k sodelovanju, oni so kvas zemlje.

Tudi ko se zdi, da bodo sile teme prevladale in da si tudi današnji svet, kot v starih časih, privoščiti grozodejstva, ne smemo obupati. Tako je mislil angleški odvetnik Peter Benenson, ki je vse svoje delo zastavil za reševanje pozabljenih jetnikov in je leta 1961 ustanovil gibanje Amnesty International.

Njegovo odločitev je sprožila kratka novica, ki jo je prebral v časniku novembra 1960, da sta bila namreč dva portugalska študenta za-

prta samo zato, ker sta v nekem libbonskem gostišču nazdravila svobodi. Benenson se je tisto jutro ustavil v cerkvi sv. Martina in o tem premišljeval. Napisal je potem znameniti članek za nedeljsko izdajo dnevnika *Observer*. To je bilo meseca maja 1961 in je po tistem članku dobil na stotine pisem, ki so ga bodrila, naj ustanovi pravo mednarodno gibanje. Z nekaterimi somišljeniki se je srečal v Luxemburgu in ustanovil Amnesty International, na kratko A.I.

Organizacija se zavzema za človekovo svobodo v najširšem smislu: za svobodo mišljenja, političnega in verskega prepričanja, za pravico svobodnega izražanja misli in nazorov; za spoštovanje človekovega dostojanstva v katerem koli položaju: pred sodiščem, v ječi in povsod, ne glede na raso, narodnost, spol in starost. Organizacija si zato prizadeva, da bi odpravila vse vrste nasilja in mučenja, ter odločno odklanja smrtno kazen. Temeljna značilnost gibanja je njena neodvisnost: se ne naslanja na nobeno vlado ne na poli-

tično prepričanje ne veroizpoved. Člani organizacije lahko imajo raznolike osebne nazore, nujno je le, da jih ne vsiljujejo organizaciji. Danes je A.I. velika sila, saj so organizirane celice njenih članov prisotne v več kot 150 državah. Članov je več kot en milijon. Samo v Italiji šteje 35.000 članov. Sam ustanovitelj Benenson si verjetno ni predstavljal, da se bo njegova zamisel tako trdno prijela.

Najvažnejša skrb organizacije so akcije za reševanje posameznih jetnikov. Vsako leto preveri A.I. od 3.000 do 5.000 novih primerov. Gre za zaprte, mučene, obsojene na smrt in na razne načine ustrahovane ljudi. Organizacija jemlje pod svoje pokroviteljstvo le take obsojence, ki niso teroristi, ki niso uporabili nasilja in ki nasilja niti ne zagovarjajo. S posebno zavzetostjo spremlja žalostni pojav mučenja. Mar-

sikdo o tej zadevi naivno misli, da so se mučenja končala v srednjeveških gradovih, žal pa ni tako. V mnogih državah je mučenje načrtovano in se mučitelji za to podlo opravilo pripravljajo na posebnih tečajih.

Smrtno kazen A.I. odklanja v vsakem primeru, naj je krivec zagrešil kakršen koli zločin. Postavila se je na stališče, da je življenje nedotakljiva vrednota in družba, ki

hoče z usmrtnitvijo zadostiti pravici, sama zagreši zločin.

Posegi organizacije so precej uspešni in za številne jetnike dosežejo osvoboditev. Gre torej za veliko delo usmiljenja, opravljeno z največjo miroljubnostjo. Za svoje zasluge je A.I. prejela leta 1977 Nobelovo nagrado za mir.

Umor na vislicah je ponekod v islamskem svetu razširjena praksa.

V GORICI PRED 50 LETI

RUDOLF KLINEC - DNEVNIK

10.2.1947

Usodna odločitev: glede nove meje je obveljala francoska črta. Te dni se je razširil glas, da bodo zavezniki odšli. To so sporočili ljudstvu sami zavezniški guvernerji, na primer v Kanalu in Kobaridu. Zato je te dni zavladal splošen preplah in so ljudje začeli bežati. Videti je bilo vozove, tovornjake, natovorjene s pohištvo, in begunce na poti proti Čedadu in Gorici... Slovenci bežijo pred Slovenci, narodnjaki pred komunisti. Tisti Primorci, ki so 25 let hrepeneli po Jugoslaviji, danes bežijo pred njo v osovraženo Italijo, da se nato razkropijo v tujini. V Gorici nimajo seveda možnosti

obstanka: morajo najprej v taborišče na Placuti, od koder jih čez nekaj ur odpeljejo v razna taborišča po Italiji. Pač pa najdejo tu takoj zaposlitev istrski italijanski begunci... Ubogo naše ljudstvo! Klofuto od bratov in klofuto od gostiteljev. Tragedija slovenskega ljudstva pod komunistično oblastjo!

16.9.1947

Včeraj, dne 15. septembra 1947, so štiri velesile položile v Parizu ratifikacijske listine in je mirovna pogodba v noči od 15. na 16.9. opolnoči postala veljavna. Gorica je italijanska, Vipolže jugoslovansko... Danes opolnoči se je rodilo Svobodno tržaško ozemlje (STO). Rodila pa se je tudi Apostolska administratura za Goriško s sedežem v Solkanu. Msgr. dr. Franc Močnik je novi administrator, msgr. dr. Miha Toroš pa pojde za apostolskega administratorja v puljskoporeško škofijo. Goriška nadškofija je tako razdeljena na dvoje: dve tretjini sestavljata administraturo, ena tretjina pa okrnjeno goriško nadškofijo.

Grenki so bili ti dnevi: spet veliko beguncev z vseh koncev dežele; šla je skoro vsa Borjana, skoro polovica ljudi iz Kobariškega kota; 23 družin iz Kozane; veliko Cerovcev se je umaknilo na Jazbine, ki ostanejo v Italiji;

iz Vipolž in Solkana sta odšla tudi znana in strupena funkcionarja nove oblasti... Ljudje, ki so ostali, so kot brez ooglave. V strahu in trepetu čakajo na nove gospodarje. Ušli so duhovniki: brata Premrl, Eržen iz Bilj, Drekonja iz Prvačine, Žagar s Sedla, Župančič iz Kreda, Ličen iz Logje. Ne vem, kaj je naredil Makuz...

Na novo državo je padla najtežja sramota: pred njo trumoma bežijo njeni otroci. To niso ne izdajalci ne zločinci, so ljudje, ki ljubijo svobodo, svojo vero, Boga. Italijani vso stvar zlobno zavijajo čisto po svoje: Julijska krajina je italijanska, ljudje so tako vezani nanjo, da bežijo pred Slovani. Hkrati ko naše begunce doma preganjajo, jim tu ne pustijo dihati, jih podijo iz Gorice, hkrati pa iz njih kujejo svoj politični kapital; proglašajo jih za Italijane, ki bežijo pred Slovani; izrabljajo jih za dokaz italijanstva vse dežele; za dokaz navezanosti na Italijo.

Apostolska administratura za Goriško s sedežem v Solkanu obsega tisti del goriške nadškofije, ki je danes prešel pod Jugoslavijo. Na ta sedež je bil imenovan dr. Franc Močnik. Naložili so mu tudi upravo tržaškega dela škofije, dokler se ne razjasni položaj msgr. dr. Jakoba Ukmarja, ki

KAJ MISLIJO IZSELJENCI?

TRETJI TABOR SLOVENCEV PO SVETU

MARIJA PRIMC

V zavodu sv. Stanislava v Šentvidu je bil pred kratkim tretji tabor Slovencev po svetu, ki ga je pripravilo izseljensko društvo Slovenija v svetu.

Udeležili so se ga številni Slovenci, živeči daleč proč od domovine, in spregovorili o razlogih, zaradi katerih se Slovenci po svetu ne odločajo za vrnitev v domovino. Časovna distanca, nepravna država, nerešeni denacionalizacijski postopki, nepopravljene krivice, ukradeno in nevrnjeno premoženje, državljanstvo, dvojno državljanstvo, obdavnice pokojnine, razredni zakoni, sovražno okolje, volitve in še kaj odvrčajo ljudi od misli na vrnitev.

Dr. Edi Gobec iz ZDA v svojem na taboru prebranim prispevku pravi: "Vrnitev za stalno preprečujejo tudi pozitivne silnice v zdomstvu, kjer so izseljenci in njihovi potomci namesto negotovosti našli gotovost, gospodarsko trdnost, politično in čedalje bolj tudi socialno sprejemljivost ter ugled in priljubljenost ne le za udobno življenje, ampak marsikdaj tudi za vidljive uspehe na domala vseh področjih. Upoštevati moramo, da marsikateri izseljenec ali njegov potomec lahko v zdomstvu tudi za Slovence in njihovo domovino ter ugled doseže veliko več, kot bi dosegel, če bi živel v Sloveniji." In končno: "Nujno je, da se Slovenija otrese vse tiste politične, gospodarske, medijske in kulturne navlake, ki ustvarja negotovost, brezpravnost, razočaranja in krivice ter tako odbija in zmanjšuje njeno privlačnost za morebitne povratnike, pa tudi za gospodarske vlagatelje, izletnike in goste, med njimi upokojence, ki bi lahko od časa do časa preživeli tudi daljše razdobje v Sloveniji, ki se jo z mladostnim domotožjem spominjajo kot nebes pod Triglavom."

je bil hudo ranjen ob birmovanju v Lanišču, prepeljan v bolnico na Reko in aretiran - višek zlobne nesramnosti - kot da bi bil odgovoren za napad na samega sebe! Msgr. Močniku smo dali pomočnika v osebi g. Ivana Kretiča, dosedanega ravnatelja v Alojzijevišču v Gorici. Ker je bila sv. stolica pridržala objavo imenovanja do uveljavitve mirovne pogodbe zaradi spoštovanja obveze tajnosti, ni bilo mogoče poskrbeti za primerno ureditev sedeža nove administrature z vsem potrebnim. Zadnje dni smo na škofiji delali s polno paro, da smo dr. Močniku izročili vsaj nekaj dotacije. Toda nerešena so ostala zelo važna vprašanja: kot so: obe semenišči; lastnina zemljišč škofijske menze in semenišč; posvetitev bogoslovcev četrtega letnika; dotacije novi kuriji v Solkanu in izbira osebja; imenovanja na vakantne duhovnije; ožji administratorjevi svetovalci; stiki z oblastmi, ves uradniški kader in administrativni sektor na kuriji; potrebne knjige, zapisniki, potrebni fondi itd.

Goriška nadškofija ni imela tako hudih in težavnih časov od svoje ukinitve pod Jožefom II.! Tih se širijo tudi prišepetavanja, da se bo celo naš nadškof msgr. Margotti umaknil z goriškega sedeža v korist msgr. Fogarja.

KONEC

Dr. Jože Bernik, predsednik SSK, je v govoru, prebranim na taboru, med drugim povedal: "Marsikateri povratnik bi prinesel s seboj znanje, kapital, demokratično držo in zaupanje v slovensko bodočnost. Tisti, ki pozabljajo na ta dejstva, pozabljajo tudi, da bo borba za naš narodni dom, državni in gospodarski napredek izgubljena, saj so za uspeh potrebne vse najboljše moči doma in tudi po svetu. Slovenska država mora nuditi demokratični, pravni in upravni okvir, v katerem državljani lahko razvijajo svoje legitimne dejavnosti."

Mag. Ivan Korošec je v imenu Zedinjene Slovenije v Argentini takole povedal: "Tam daleč pod mogočnimi Andi živimo in nam je lepo, nam te dežele nudijo vso svobodo kulturnega, verskega in narodnega udejstvovanja, lepo nam je tudi zato, ker s hrepenenjem vsak dan sanjamo o naši lepi Sloveniji, ki jo nosimo v srcih. V zavesti, da nas čaka Slovenija, nam je tudi ob domotožju lepo."

Duhovnik Janez Pucelj iz Nemčije pa pravi, da domovina vse premalo pozna čustveni naboj Slovencev, živečih v tujini o domovini.

Vabilu na okroglo mizo so se odzvali predsedniki štirih strank Slovenske pomladi: Gros, Peterle, Janša in Podobnik in obljubili, da se bodo zavzemali za hitrejšo vračanje ukradenega premoženja, da se bodo hitreje reševale zadeve okoli državljanstva, poprave krivic, za ureditev pravic iz socialnega zavarovanja, za ustrezno zastopanje Slovencev po svetu v državnem zboru.

Manjši bratje minoriti v Piranu so s pravnomočno odločbo slovenskega Ministrstva za kulturo po 42 letih nasilne odtujitve dobili v celoti vrnjen samostan. Samostan sv. Frančiška v Piranu je bil l. 1954 razlašččen, istega leta pa so komunistične oblasti izgnale še zadnjega patra, člana padovanske province sv. Antona Anselma Sartorija. Minoritom je tako ostala le cerkev z zakristijo. Po drugi svetovni vojni je bil samostan v coni B, ki jo je upravljala Jugoslavija. Po sklepu vrhovne uprave reda so vsi samostani na ozemlju Jugoslavije, torej tudi cone B, prišli po sklenitvi mirovne pogodbe pod Jugoslovansko minoritsko provinco sv. Hieronima v Zagrebu. Vodstvo province se je na razlastitev in izgon takoj pritožilo na vse krajevne oblasti. Pater Pio Polonio je že aprila 1954 v izpraznjeni samostan poslal dva patra, ki nista bila Slovenca, odlično pa sta obvladovala slovenski jezik, vendar sta morala po štirinajstih dneh zapustiti Piran, ker jima krajevne oblasti niso dale dovoljenja za bivanje. Vodstvo minoritov je pošiljalo nove patre, vendar so morali, ker niso dobili dovoljenja za bivanje, Piran zapustiti. Po nekaj mesecih je takratni ljubljanski škof Vovk z dekretom poslal v Piran p. Lovrenca Grandoška. Le-ta je nekaj časa bival v piranskem župnišču, ko pa je bila vrnje-

na cerkvena hiša v bližini cerkve in samostana na Kurnarjevi ulici, se je preselil v to hišo, kjer še sedaj bivata dva minorita. Pater Grandošek je prevzel tudi vodenje piranske župnije, ki so jo minoriti upravljali do leta 1966.

V lepi samostanski cerkvi, ki edina poleg zakristije in enega kraka križnega hodnika ni bila odvzeta, se je vseh štirideset let po nacionalizaciji do danes darovala maša, h kateri je oznanjal zvon te cerkve. Iz mašne daritve so patri zajemali moč, da niso odnehali niti v najtežjih okoliščinah. Naklonjenost ljudi iz Pirana jih je podpirala v prizadevanjih.

Patri minoriti so se lotili obnovne samostanske stavbe, ki jo je načel zob časa. Obnova bo potekala v dveh fazah. Najprej bodo obnovili prostore, ki jih je vrnila občina, po l. 1998 pa še preostali del samostana, v katerem bo do tega leta Srednja medicinska šola. Načrtujejo, da bodo samostan nanovo oživili do leta 2001, ko bodo praznovali njegovo 700-letnico. Kot pravi gvardijan tega samostana, pater Janez Šamperl, želijo samostanu vrniti dušo. To pa pomeni vrniti samostanu poslanstvo in veselje ter poleg obnove zi-

dov nadaljevati s samostansko glasbeno tradicijo.

Naj povemo še kot zanimivost, da je samostansko glasbeno šolo v Piranu obiskoval tudi Giuseppe Tartini. Po obnovi naj bi po predvidevanjih imeli v piranskem samostanu noviciat, enoletno pripravo za mlade fante, ki želijo stopiti v red manjših bratov minoritov, prostore za počitek za brate iz drugih krajev in prostore za duhovne vaje. V obnovljenih prostorih bo tudi knjižnica z okoli 3.500 knjigami. Za obiskovalce bo odprt tudi refektorij - to je nekdanja samostanska obednica, ki bo po zgledu tujeskega minoritskega samostana namenjena različnim prireditvam, predstavam, manjšim koncertom. Poleg tega pa oživljanje minoritskega izročila v Piranu pomeni tudi pozivljanje duhovnosti, povezane s samostanom in patri. Kljub težkim časom so se do danes ohranile ljudske pobožnosti: križev pot, spovedovanje, čaščenje sv. Antona. Pomembno je delo s Frančiškovim svetnim redom. Tradicionalno postaja molitveno srečanje *Duh Assisija* v spomin na molitveno srečanje predstavnikov krščanskih in nekrščanskih Cerkev oktobra v Frančiškovem rojstnem

kraju. Samostan se ukvarja tudi z izdajateljsko dejavnostjo in s prirejanjem kulturnih prireditev. Za letošnjo sezono pripravlja koncertne večere z naslovom *Artis Musicae Conventus*. Ciklus, ki je v svoji komornosti blizu minoritskemu duhu, je zasnovan na manjših komornih sestavih predvsem baročne glasbe.

Minoriti, za katere se natančno ne ve, kdaj so prišli v obmorsko mesto Piran, so leta 1301 skupaj s Pirančani postavili temeljni kamen ter začeli zidati cerkev in samostan sv. Frančiška. Tako je piranski samostan eden najstarejših samostanov reda manjših bratov minoritov na Slovenskem. Cerkev, katere delo je nekoliko zastalo, je bila končana in posvečena l. 1318. V cerkvi so nekaj časa pokopavali premožnejše meščane. V eni od več kot trideset grobnic počivajo tudi starši znamenitega piranskega rojaka violinista in skladatelja Giuseppa Tartinija, s katerim je povezana še ena od zelo pomembnih dejavnosti minoritov, šolstvo. Minoriti so v 17. in 18. stoletju vodili privatno glasbeno šolo in oskrbovali druge šole v okolici Pirana.

AMBROŽ ČOPI, OBETA VEN SKLADATELJ IZ BOVCA

Julij se je iztekel, a prav je, da se na teh straneh spomnimo dogodka, ki bo gotovo ostal zapisan v zgodovini slovenske kulture. V sredo, 11. julija, je bil v frančiškanski cerkvi v Ljubljani avtorski večer mladega skladatelja Ambroža Čopija iz Bovca, ki je pred kratkim diplomiral na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Ta osebni koncert pa si je zaslužil, ker je bil lani deležen posebnega slovenskega državnega priznanja *Mladi glasbenik* za leto 1995. Am-

brož Čopi, star je 23 let, piše še zlasti zborovske skladbe. Na avtorskem večeru pa jih je izvedel APZ Tone Tomšič iz Ljubljane pod vodstvom pevovodje Stojana Kureta. Temu zboru je Čopi posvetil že več del.

Pisanju za vokalne sestoje se je mladi talentirani skladatelj zapisal, ko mu je bilo 18 let. Tedaj je nastal ciklus na Balantičevo besedilo. Letos pa je njegovo ime zaslovelo, ker je Moški komorni zbor iz Celja med papeževim srečanjem s slovenskimi ustvar-

jalci in kulturniki v mariborski stolnici zapel njegovo skladbo v čast Materi božji *Totus Tuus*. Naslov skladbe je jasno posvetilo papežu, saj se tako glasi geslo, ki ga ima sv. oče na svojem grbu. Sploh je zanimivo, da sega Ambrož Čopi rad po besedilih z versko vsebino. Med drugim je uglasbil tudi znamenito pesem srednjeveškega pesnika Jacoponeja iz Todija *Stabat Mater* (Mati žalostna je stala). Krstna izvedba te skladbe je bila spomladi, zapel pa jo je APZ Tone Tomšič.

Slovenci in zlasti Primorci smo torej lahko veseli tega skladatelja, ki se s svojimi skladbami že uveljavlja v domačem in mednarodnem

prostoru, saj slovenski zbori z njimi nastopajo in tekmujejo tudi v tujini. Pri vsem tem pa se nam zdi važno poudariti še en podatek. Ambrož Čopi je tudi pevovodja. Mladi skladatelj vodi namreč ženski zbor Iskra iz Bovca, ki smo ga letos lahko poslušali na zadnjem koncertu revije Primorska poje v Trstu, in tudi uči na Glasbeni šoli v Bovcu. Zdi se nam važno to povedati v spodbudo in zgled vsem našim mladim in tudi ne več tako mladim glasbenikom. Talentov ne smemo zakopati in svetilk ne postavljati pod mernik.

6. DRAGA MLADIH

Poklicna etika - temelj odgovornosti

Manj kot mesec dni nas še ločuje od začetka 6. Drage mladih - srečanja, ki priključuje v park Finžgarjevega doma na Opčinah veliko mladih iz Trsta, Gorice, Slovenije, Koroške in tudi iz zdomstva. Letos bo srečanje potekalo od četrta, 29. avgusta, do sobote, 31. avgusta. Tema letošnje Drage mladih je poklicna etika, glavni organizatorji pa so letos člani društva Mavrični Most Mladih iz slovenske Primorske.

Naslov uvodnega predavanja (29. avgusta ob 16. uri) je *Etična odgovornost pri poklicnem uspehu in neuspehu*, predaval pa bo dr. Edvard Kovač, profesor na toulouški in ljubljanski univerzi.

Prva okrogla miza bo v petek, 30. avgusta, ob 9.30, obravnavala etiko v medicini. Uvodni referat bo imel dr. Anton Dolenc, predstojnik katedre za medicinsko etiko in deontologijo v Ljubljani, gostje okrogle mize pa bodo dr. Metka Klevišar, ustanoviteljica društva Hospic, ki se ukvarja z delom s hudimi bolniki in umirajočimi, prof. Jože Faganel, predsednik Društva hemofilikov, in dr. Alojz Ihan, zdravnik in raziskovalec na Mikrobiološkem inštitutu. Pri okrogli mizi o poklicni etiki in politiki bodo v soboto, 31. avgusta, ob 10. uri, sodelovali slovenski poslanec dr. Janez Podobnik, predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev Nanti Olip, slovenski veleposlanik v Franciji dr. Andrej Capuder, prof. Igor Lukšič, predavatelj na fakulteti za družbene vede ljubljanske univerze, mag. Milan Zver, predstavnik Socialdemokratske stranke Slovenije, ter Ivo Jevnikar, časnikar na slovenski radijski postaji v Trstu. - B. SUSIČ

RAZLIČNA STALIŠČA GLEDE ZAŠČITE KRASA

IVAN ŽERJAL

ŠE O SELITVI ŠOL

Že prejšnji teden smo objavili izjavo področnega sveta openskega didaktičnega ravnateljstva o preselitvi kriške osnovne šole *Albert Sirk* v prostore, kjer sta italijanska osnovna šola in slovenski otroški vrtec. Področni svet izraža seveda negativno stališče o tej odločitvi tržaškega šolskega skrbnika. Kot nam je po telefonu povedala predsednica sveta Nadja Maganja, v Sv. Križu starši zbirajo podpise proti preselitvi. Ustanovili so tudi odbor, ki preučuje več možnosti.

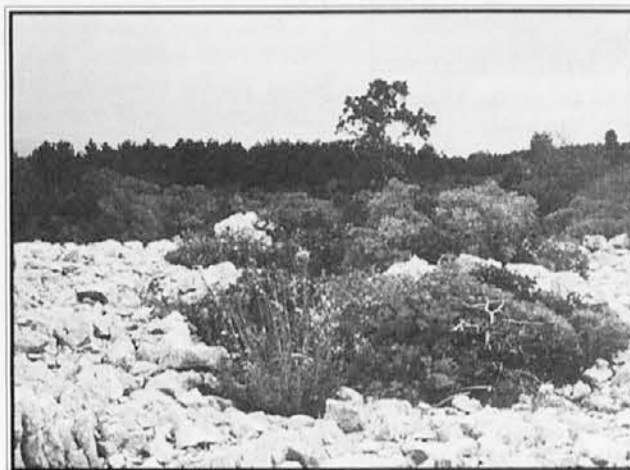
Problem preselitve kriške osnovne šole je le konica ledene gore, saj je v takem

položaju več naših šol. Preselitev, ukinitev, združevanje: to so tri besede, ki se zadnje čase najpogosteje pojavljajo, ko govorimo o šolski problematiki. Dve nižji srednji šoli sta že izgubili svojo avtonomijo. Koliko jih bo doživelo isto usodo? Seveda, lahko bi se tudi odpovedali nekaterim šolam v korist večjim, modernim in funkcionalnim slovenskim šolskim centrom. To pa se zaenkrat ne dogaja, zato Slovenci ostajamo pri zahtevi, da mora položaj naših šol ostati nespremenjen. Ni namreč vseeno, v katerem okolju - slovenskem ali italijanskem - bodo šole, v katere bodo hodili naši učenci.

Potem ko je deželna komisija odločila, da bo na kraškem teritoriju tržaške in goriške pokrajine pet zaščitenej območij, se je zlasti v tržaških krogih dvignil val odzivov.

Zakonski predlog deželne komisije predvideva uvedbo zaščitenej območij na področju Doberdobskega jezera, Devinskih sten, hribov Volnik in Medvedjak ter doline Glinščice. Ta območja naj bi - vsaj začasno - upravljala Kraška gorska skupnost. Besedilo zakonskega predloga poleg tega predvideva tudi možnost, da občine posamično ali po več skupaj ustanovijo občinske in medobčinske parke. Kaže torej, da z integralnim kraškim parkom, ki naj bi bil imel morebiten mednarodni značaj, ne bo nič, čeprav v teh dneh zaseda deželni svet in vsaj do sedaj še ni padla zadnja odločitev.

Predlog je naletel na pozitiven odmev Kraške gorske skupnosti in županov okoliških občin tržaške pokrajine (tržaški župan Riccardo Illy se tem pozitivnim ocenam ni pridružil). Pozitivno ga ocenjuje tudi stranka Slovenske

Kraški motiv

skupnosti, stališče katere - ki vsebuje tudi nekatere pripombe - objavljamo na drugem mestu. SSK se v bistvu zavzema za natančnejšo določitev pristojnosti občin in KGS o sklepanju konvencij za upravljanje parkov tudi z združenimi lastniki kraških zemljišč, za povečanje odstotka deželnih prispevkov za občinske in medobčinske parke ter za prisotnost predstavnikov slovenske manjšine in za upoštevanje njihovega mnenja pri upravljanju parkov.

Sicer se kar vrstijo izjave raznih političnih strank. Lahko smo jih prebrali v obeh glavnih tržaških časopisih, italijanskem *Il Piccolo* in slovenskem *Primorskem dnevniku*. Najbolj glasni so pri tem Zeleni,

ki se še naprej zavzemajo za integralni kraški park, ki bi zaobjel celotni teritorij. V njihovi zamisli naj bi bil park tudi mednarodnega značaja, saj bi moral zaobjemati kraško področje na obeh straneh meje. V ta namen so Zeleni skupaj z večjim številom naravovarstvenih in drugih organizacij priredili v sredo, 24. julija, protestno manifestacijo pred deželno skupščino na Oberdankovem trgu v Trstu. Manifestacije se je udeležilo nekaj sto ljudi, odsotni pa so bili prav glavni predstavniki kraškega prebivalstva, to se pravi KGS in zastopniki okoliških občin. Tudi slovensčine ni bilo. To je v svojem uvodniku v četrtek, 25. julija, ugotovil urednik *Primorskega dnevnika* Bojan Brezigar, ki je med drugim zapisal, da sta

se na manifestaciji "srečali dve ideji: ideja Tržačanov, ki pojmujejo Kras kot svoj zasebni park za nedeljski oddih, in ideja starega meščanstva, ki nikoli ni prebavilo dejstva, da ni gospodar Krasa".

Brezigarjevim besedam lahko samo pritrdimo.

V trenutku, ko pišemo o tej problematiki, še ni znano, kako se bo odločil deželni svet, kaj bo ohranil v izvorniku in katere popravke bo odobril. Ljudska stranka se je npr. zavzela, da bi petim rezervatom, ki jih predvideva deželni zakonski predlog, dodali še območja, ki jih je nekdanji predvideval že t.i. zakon Belci. Tako razširjeno zaščiteno območje naj bi koordinirala Kraška gorska skupnost.

Gotovo pa je, da besedilo zakonskega predloga deželne komisije kljub pomankljivostim v glavnem ustreza zahtevam in potrebam kraškega prebivalstva. Le-to je v teku desetletij doživelo več razlastitev, poleg tega pa še vinkulacije, tako da se je začelo upravičeno bati, da bo morebitna ustanovitev večjega naravnega parka z vrsto omejitev zadala dokončen udarec ostankom tradicionalnih dejavnosti kraškega teritorija.

Znižanje cen na Tržaškem

Po podatkih, ki jih je posredoval statistični urad občine Trst, so se cene v mesecu juliju na splošno znižale za 0,9%. Gre za prvo znižanje cen po 26 letih stalnega naraščanja. Podatke je v torek, 23. julija, objavil tržaški dnevnik *Il Piccolo*.

Najbolj so se znižale cene na področju razvedrilnih in kulturnih prireditev (5,8%), nato za stanovanje, vodo, energijo in gorivo (1,2%), za prehrano (0,4%), zdravstvo (0,2%) in za druge dobrine in storitve (0,7%). Cene v trgovinah oblačil in obutev ter v hotelih, barih in restavracijah se niso spremenile, narasle pa so na področju prevoza (0,1%) in izobraževanja (0,2%).

Varuh za mladoletne

Deželni svet Furlanije-Juljske krajine je pred dvema tednoma s 34 glasovi izvolil dr. Francesca Milaneseja za varuha za mladoletne. Tako je tudi naša dežela izpolnila vsedrjavni zakon, ki predvideva uvedbo te funkcije. Že nekaj let pa deluje tudi t.i. državljanski branilec.

Dr. Francesco Milanese je doma iz Vidma in ima 36 let. Aktiven je na področju prostovoljnih in dobrodelnih dejavnosti in sodeluje s Karitasom videmske nadškofije.

50-letnica spomenika padlim v Dolini

V soboto, 27. julija, so v Dolini svečano proslavili 50. obletnico postavitve spomenika domačinom, ki so padli v narodnoosvobodilni borbi. Letos namreč poteka natanko 50 let, odkar so Dolinčani postavili spominsko kamnito obeležje sredi vasi. Sobotno proslavo je priredila sekcija Vsedravnega združenja partizanov Italije (VZPI-ANPI) za Dolino, Mačkolje in Prebeneg v sodelovanju z vaškimi organizacijami.

Svečanosti se je udeležilo veliko število ljudi. Slavnostna govornika sta bila Filibert Benedetič in Paolo Sema, v imenu dolinske občinske uprave pa je spregovoril podžupan prof. Aldo Štefančič. Pripravili so tudi bogat kulturni spored z nastopom pihalnega orkestra Breg, dekliškega in moškega zbora Valentin Vodnik ter recitatorjev. Najprej so k spomeniku položili vence.

Ob tej priložnosti je krajevna sekcija VZPI-ANPI predala spomenik v varstvo domačemu kulturnemu društvu Valentin Vodnik.

Umrla najstarejša Devičanka

V ponedeljek, 29. julija, se je po Devinu razširila vest, da je umrla gospa Angela Legiša. Bila je najstarejša Devičanka, saj se je rodila leta 1902 in je torej imela 94 let. Prizadeti družini in svojcem naj gre iskreno sožalje tudi našega časnika.

NA REPENTABRU POTEKAJO PRIPRAVE NA VELIKI ŠMAREN

Na Repentabru bo kot vsako leto tudi letos ob Velikem šmarnu prazniku Marijinega vnebovzetja, vse živo.

Ob tej priložnosti priroma na Repentabor vedno veliko število ljudi. Mnogi se udeležujejo slovesnih verskih obredov, a tudi bogatih kulturnih prireditev (lani so npr. predstavili knjižico o zgodovini Repentabra, ki jo je v italijanščini napisal Paolo G. Parovel, izdala pa založba Mladika). Radi potem se deajo k mizi, da se okrepčajo in osvežijo s pristno domačo jedačo in pijačo v prijetni senci in hladu košatih lip, kar prav pride

v vročih avgustovskih dneh.

Na Repentabru se domačini že dalj časa pripravljajo na praznovanje Velikega šmarna. Skrbno urejajo prostor pred cerkvijo in pot do nje. Tudi letos pričakujejo številno udeležbo. Repentabskega župnika Toneta Bedenčiča smo povprašali za potek letošnjega praznovanja. G. Bedenčič nam je rade volje posredoval nekaj podatkov.

Osrednje praznovanje se bo začelo na predvečer praznika, to je v sredo, 14. avgusta, ko bo večerna maša. Na praznični dan, 15. avgusta, bosta dva osrednja verska shoda. Zjutraj bo maša ob 10. uri, po-

Repentabor zopet vabi

poldne pa ob 17. uri. Popoldanski obred bo vodil novomašnik Maks Suard. V petek, 16. avgusta, je praznik repentabskega farnega zavetnika sv. Roka. Maši bosta ob 10. in 20. uri.

Kulturni spored se bo začel nekaj dni prej. Že v torek, 13. avgusta, bodo odprli likovno razstavo domačina Evgena Guština, ki že 50 let živi v Breznici

na Gorenjskem. Na praznični predvečer, 14. avgusta, pa bo na sporedu predstavitev videokasete o škofu Antonu Martinu Slomšku. Tudi v soboto in v nedeljo, 17. in 18. avgusta, bodo velikošmarnsko praznovanje spremljale razne kulturne prireditve.

INTERVJU Z ABITURIENTOM

PO POČITNICAH VPIS NA PRAVO

ERIK DOLHAR

19-letni Adam Pahor, doma iz Medje vasi nad Štivanom, je bil najuspešnejši dijak, ki je opravil zrelostni izpit na tržaškem trgovskem zavodu Žiga Zois s končno oceno 54/60, kar nam je dalo povod za krajši razgovor.

Kako si zadovoljen s svojim končnim uspehom?

Zelo sem zadovoljen. Naša komisija je po mojem mnenju kar v redu ocenjevala, ker je vsakdo prejel to, kar si je po petih letih dela zaslužil.

Misliš, da si ne bi morda zaslužil šestdesetice?

Mislím, da ne. Na naši šoli komisija ni dala nikomur šestdesetice, ker si je očitno nihče ni zaslužil.

Kaj pa zdaj, verjetno najprej na počitnice?

Teden dni sem že preživel v Jesolu pri Benetkah, morda pa bom šel septem-

bra v Španijo, nato pa se bom najbrž vpisal na tržaško pravno fakulteto.

Kako to, da si se odločil ravno za to fakulteto?

Pravo sem se začel učiti že v tretjem letniku višje šole in predmet mi je bil takoj zelo všeč, ker menim, da ti pravo daje napotke, kako se obnašati v družbi, te osvešča s pravili igre, oz. te informira o tem, kaj je dovoljeno in kaj ne.

Abiturientu iz Medje vasi voščimo veliko uspehov.

JESENI BODO POKRAJINSKE VOLITVE

16. julija je Uradni list objavil odlok vladnega komisarja Furlanije-Juljske krajine, s katerim se ustanovljajo nova volilna okrožja za izvolitev tržaškega pokrajinskega sveta. S tem se je odprla pot razpisu volitev, ki bodo jeseni. Obenem bodo tudi predčasne volitve za obnovo miljskega občinskega sveta.

Okrožij je tudi sedaj 24, vladni komisar pa jih je načrtoval na osnovi razsodbe, s katero je italijansko ustavno sodišče razveljavilo t.i. Palamarov odlok. Leta 1956 je namreč takratni vladni komisar Palamara tržaški občini prisodil veliko večino okrožij (okoliškimi občinam so ostala le tri), kar pa je bilo protizakonito.

Zakon namreč določa, da posamezna občina, ne glede na velikost, ne sme imeti več kot polovice volilnih okrožij. S svojim odlokom Palamara ni samo oškodoval prebivalcev okoliških občin, saj dolga desetletja niso bili primerno zastopani, temveč vse tržaške Slovence, saj v takem pokrajinskem svetu niso imeli tistega glasu, ki bi ga bili morali po pravici imeti.

Ustavno sodišče je lani na priziv in prizadevanje Slovenske skupnosti ta krivični odlok razveljavilo kljub nasprotovanju večine krajevnih političnih sil.

Sedaj med raznimi stranikami že potekajo pogajanja o sestavi volilnih zvezništov in o izbiri kandidatov.

Ernest Saksida na Opčinah

V soboto in v nedeljo, 3. in 4. avgusta, bo salezijanski misijonar Ernest Saksida iz Dornberka gost župnije sv. Jerneja na Opčinah. Pri vseh nedeljskih mašah (ob 9., 10. in 11. uri) bo spregovoril o svoji dolgoletni izkušnji misijonarja z mladimi v Braziliji. Obenem bo predstavil pravkar izdano knjigo *Pustite otroke k meni*, ki opisuje njegovo delo.

OBVESTILA

SINDIKAT SLOVENSKE šole obvešča šolnike, ki so se udeležili natečaja po naslovih, ki je bil objavljen v Uradnem listu 14. junija 1996, da so bile 30. julija na deželnem šolskem uradu, trg. sv. Antona 6, razobešene dopolnjene trajne **pokrajinske lestvice** za stolice in mesta na slovenskih nižjih in višjih srednjih šolah v Trstu in Gorici. Morebitni oškodovanci imajo 10 dni časa, da se pisno pritožijo deželnemu šolskemu skrbniku zaradi morebitnih napak.

TRST. Mesečna maša za edinost bo v ponedeljek, 5. avgusta, ob 17.30 v Marijinem domu v ul. Risorta 3. Sledi prikaz diapozitivov in ekumenski razgovor.

TRST. V Domu blagrov bodo letos 19., 20. in 21. avgusta duhovne vaje za žene in dekleta. Vodil jih bo salezijanski duhovnik Stanislav Duh, ravnatelj inšpektorialne hiše na Rakovniku v Ljubljani. Vpise sprejema gdč. Dora Kosovel (tel. 763406).

TRST. Duhovne vaje za duhovnike bodo v Domu blagrov (Le Beatitudini) od ponedeljka, 26. avgusta zjutraj, do srede, 28. avgusta popoldne. Vodil jih bo jezuit p. Franc Cerar. Prijave sprejema Dom blagrov, tel. 566244, ali pa Franc Vončina, tel./fax 415851. Pastoralni dan za tržaške duhovnike bo v četrtek, 29. avgusta, v Domu blagrov.

ČESTITKE

V soboto, 27. julija, sta si na Repentabru obljubila večno zvestobo **Tamara Petaros in Marko De Luisa**. Cerkevni pevski zbor od Sv. Ivana jima čestita in želi veliko sreče na skupni življenjski poti.

Novoporočencema **Tamari Petaros in Marku De Luisa** čestita tudi uredništvo Novega glasa in jima vošči vso srečo v skupnem življenju.

Na medicinski fakulteti tržaške univerze je diplo-

mirala gdč. **Jana Gruden** iz Nabrežine. Za življenjski uspeh novi zdravnici iskreno čestita tudi Novi glas.

Novi glas čestita **Martinu Maverju** ob uspešnem zaključku študija.

DAROVI

ZA CERKEV v Mačkoljah (cerkvene potrebe): družina pok. Josipa Slavec 200.000; sorodniki ob smrti Slavec 100.000; Anton in Marta v spomin na sestro in teto 100.000; PD Mačkolje 100.000; Alma in Ladi Terčič 30.000; Romilda in Silvio Tul 30.000; Anica in Slava 50.000.

ZA SKAVTSKO skupino iz Mačkolj: Dalka Smotlak namesto cvetja na grob pok. Slavi Parovel 30.000.

ZA CERKVENI pevski zbor iz Mačkolj: sorodniki ob smrti pok. Slavec 100.000.

ZA ROŽE v cerkvi namesto cvetja na grob pok. Slavi Slavec: družina Slavec, Mačkolje 54, 100.000; Jolanda Smotlak, Boljunec, 50.000.

V DOBER namen: Viviana Križmančič ob obletnici smrti nonotov 70.000.

ZA OPZ Kresnice: Anton Korsič 250.000.

ZA SLOVENSKO Karitas: N.N. po namenu 200.000.

ZA OBNOVITEV cerkve sv. Uršule v Logu: Eda Rodela, Log, v spomin na pok. moža Adrijana 50.000; Silvano Dobrila, Log, 100.000; druž. Dobrila, Pulje, ob pogrebu pok. moža in očeta Celestina 100.000; Silvana in Norina Dobrila z družinama namesto cvetja na grob pok. Celestina 50.000; druž. Kosmač, Pulje, v spomin na pok. sorodnico Stanislavo 50.000.

OB POROKI Tamare Petaros in Marka De Luisa darujeta Magda in Robert Petaros 400.000 za repentabrsko cerkev, 100.000 za opensko cerkev in 500.000 za misijone.

ZAKLJUČNI VEČER

KONEC POLETJA V SESLJANU

V četrtek, 25. julija, je bil v Sesljskem zalivu zadnji večer v okviru prireditve *Poletje v Sesljanu*.

Pobudo so si bili zamislili domiselni občinski svetovalci in odborniki Fabec, Veronese, Lapornik Pelikan in Tuta Ban, da bi poživil večere v krasnem okolju Sesljskega zaliva ter da bi vsaj enkrat na teden pritegnili občinstvo k plaži *Caravella*. Ta je bila dolga leta popolnoma zanemarjena, sedaj pa so se končno začela obnovitvena dela z novimi "lastniki" zaliva.

Na četrtekovem večeru folklorne sta nastopili plesna skupina *Stu ledi* (na sliki) iz Trsta in *Istrski muzikanti* iz Kopra, ki so dan prej bili v Gabrovcu v okviru *Poletnih večerov* v zgonski občini.

Skupini sta navdušili zbrano publiko, ki se je množično odzvala vabilu na zadnji večer *Poletja v Sesljanu*. Trio iz Kopra je izvajal skladbe iz bogate istrske zakladnice, člani ansambla pa so se izkazali s svojimi glasbenimi in pevskimi sposobnostmi.

Stu ledi je pri nas zelo znana skupina, v svoj program pa na vsakem nastopu vključijo kako novo skladbo iz folklorne zakladnice naših krajev.

Organizatorjem *Poletja v Sesljanu* naj gredo čestitke za dobro organizirane večere, ki so privabili lepo število obiskovalcev. Take pobude na prostem so v poletnih mesecih hvalevredne, saj marsikoga vsaj za nekaj ur oddaljijo od televizijskih zaslonov.

OPASILO IN KUŽNO ZNAMENJE V RODIKU

O sv. Jakobu se po slovenskih krajih vrstijo žegni, shodi, opasila, sejmi in šagre. Starodavno navado ima tudi Rodik. Rodiško opasilo se ujema z dnevom posvetitve župne cerkve sv. Trojice (1647) in bo prihodnje leto posvečeno 350-letnici pomembnega dogodka.

Letošnje opasilo je bilo še posebej lepo in odmevno, saj so po slovesni maši odkrili tudi znova postavljeno obnovljeno kužno znamenje iz leta 1778, ki ga je blagoslovil rodiški župnik Milan Pregelj. Na slovesno-

sti je bil slavnostni govornik domačin Vito Počkaj, sodelovala sta tudi domači cerkveni mešani in moški zbor pod vodstvom Edija Raceta, za praznično ozračje je poskrbela godba od Sv. Antona, kulturni spored je oblikoval gledališki igralec Drago Razboršek z branjem pesmi pred kratkim umrlega borštanskega župnika Alberta Miklavca.

V soboto, 3. avgusta, bo v Rodiku ponovil novo mašo g. Ivan Likar, ki je v tej župniji služboval kot diakon.

T.P.

UTRINKI

SORA SE JE ZLOMILA

Z velikim veseljem in uspehom so se dekleta udeleževala "Krožka". To je seveda jezilo drugače misleče... Napadali so me z grdimi članki v časopisih tako, da me je javno branil na prižnici v Štandrežu in v časopisju znani Stanko Stanič. Na pustni torek sem okrog enajste ure s slastjo pojedel južino, ko sem prišel iz šole. Kar zaslišim harmoniko, krik in vik in nato vse tiho. Stopim na cesto in vprašam: "Kaj ne veste, da je bilo v časopisu... da bodo za našega 'jurčka' (župnika) poslali iz Pariza novo soro, na kateri bo vozil dekleta po vasi na pustni torek ob 11. uri? No, ravno sedaj je pripeljal pustni voz pustarje s harmoniko. In vpreženi vol se je pri cerkvi splašil, zvrnil voz in zmečkal 'glavnemu' pustarju nogo, da so morali rezati škornje...". Točno po uri! Le da Bog človeške načrte obrne ali zavrne! Obiskal sem nesrečneža v bolnici z nogo navzgor, mu dal cigarete in rekel: "Pozabi na to! Čimprej se vrni zdrav!". Zdrav tudi na duši, tako da me je še obiskal v drugi vasi... (B+B)

FESTIVAL AMATERSKIH GLEDALIŠČ NA GORIŠKEM GRADU

IVA KORŠIČ

Na goriškem grajskem dvorišču je bil pod velikim šotorom v soboto, 20. julija, zadnji večer šestega festivala amaterskih gledališč *Castello di Gorizia*. Tekmovanje je priredila goriška ljubiteljska gledališka skupina *Terzo teatro* (njen vodja je dr. Mauro Fontanin), pod pokroviteljstvom goriške občine, s podporo dežele, pokrajine in nekaterih gledaliških ustanov.

Od 21. junija do 20. julija se je zvrstilo devet ljubiteljskih skupin iz Verone, Trenta, Vicenze, Pistoie, Salerno, Trevisa, Benetk.

Goričani in tudi drugi gostje so pokazali precejšnje zanimanje, saj so prihajali na grad v izredno velikem številu. Vse predstave so bile na dobri ravni. Nekateri izvajalci so zaradi svojih igralskih sposobnosti prekašali amaterski nivo. Odrska postavitev amaterske skupine *Estravagario teatro* iz Verone, *Non per caso a Pinocchio cresce il naso* (Paolo Panizza jo je spisal po Collodiju), je žela največ odobravanja, saj je prejela nagrado kot najbolj originalna uprizoritev, nagra-

do občinstva, nagrado za najboljšo režijo (režiser Alberto Bronzato), za najboljšega mladega igralca Enzo Forleo-Ostržek, povrh pa še trofejo Goriškega gradu. Ker je bila vsestransko najuspešnejša predstava, jo bodo uvrstili v redni spored prihodnje italijanske goriške gledališke sezone.

Na sobotnem večeru je izven tekmovalnega programa nastopila skupina *Pantakin* iz Benetk s komedijo *Il trofeo di Zanni*. Po zgledu *Commedia dell'Arte* so si jo zamislili Carlo Boso, Giorgio Bertan in Benoit Roland. Čisto komedijantovska, iskriva, hudomušna, zbadljiva, zelo razgibana, a vendarle malce predolga veseloigra je navdušila občinstvo zaradi svojih domislic in zelo aktualnih ostrih bodic, ki jih je naperila odkrito ali prikrito proti današnji družbi, politiki...

Ob koncu še vprašanje organizatorjem: ali ne bi izven programa uvrstili ene izmed slovenskih amaterskih skupin, da bi italijanska publika spoznala, kakšne gledališke navdušence ima manjšina?

Predstavnica Sindikata slovenskih šol (SSŠ) na Goriškem je prikupna Sonja Klanjšček, ki prihiti na uredništvo vsa upehana. Soparno je in kolesarjenje v teh dneh je naporno. Zmenjena sva za pogovor o težavah slovenskih šol na Goriškem. Po telefonu mi pove, da bi najraje prišla po srečanju s prefektom, ki so ga imeli starši slovenskih šoloobveznih otrok (predstavljala jih je Nataša Paulin), predstavnik SSO Damjan Paulin, predstavnik SSŠ prof. Klanjšček in prof. Semolič ter predstavnik profesorjev prof. Enzo Pavletič. Srečanje z goriškim prefektom De Matteisom so zahtevali slovenski predstavniki sindikata in starši, ker so že sili obljub, in predvsem zaradi neurejenih razmer v slovenskem šolstvu na Goriškem.

V torek, 30. julija, so se srečali s prefektom udeležili še pokrajinski odbornik za šolstvo Tavagnutti, občinska odbornica za šolstvo ga. Francioso in šolski skrbnik Mannini. Slovenska stran je zahtevala od Tavagnuttija, naj jim pove, kdaj bo končno našel denar za preselitev slovenske sekcije poklicnega zavoda ITI v nove in prikladnejše prostore. Tavagnutti jim je pred prefektom obljubil, da bo do selitve slovenske sekcije v nove prostore prišlo naslednje šolsko leto, ko naj bi se končno našel denar za selitev. Predstavniki staršev slovenskih šolarjev in predvsem Sindikata slovenskih šol s tem pojasnilom se-

ŠOLI IVANA TRINKA OBLJUBLJENI NOVI IN STALNI PROSTORI

Novi sedež srednje šole Trinko v ulici Leopardi

veda niso bili zadovoljni, ker so praznih obljub Tavagnuttija že vajeni iz preteklosti in so tudi mnenja, da bi lahko do selitve sekcije ITI prišlo že prej. Prefekt je dejal, da bi bilo dobro, ko bi se srečali še enkrat v decembru, ko bi skupno pogledali v finančni obračun goriške pokrajine in videli, če je pokrajinska uprava zares namenila finančna sredstva za premostitev slovenske sekcije ITI v slovenski šolski center.

Ko že govorimo o sredstvih, moramo povedati, da je pokrajinski odbornik Tavagnutti še pred kratkim govoril, da bi bila selitev slovenske sekcije ITI-ja predraga, češ da bi zanjo porabil 200 milijonov lir. Ko mu je SSŠ dokazal, da pretirava, je dejal, da bi jih potreboval 100, potem se je izmazal tako, da

je dejal, da ne more spreminjati finančnega proračuna pokrajine, skratka: eno samo zavlačevanje, katerega smo vsi Slovenci siti.

Prof. Sonja Klanjšček mi pove, da so v skrbeh za jesen, ker se bojijo, da bo spet prišlo do zavlačevanja in nepotrebnih zamud, ki slovenski šoli in dijakom samo škodijo. Če dodamo še nepotrebne vesti, ki krožijo po Goričici, češ da bo pokrajinska uprava v kratkem padla, potem se lahko zares vsi upravičeno bojimo, da bomo spet na začetku vsega...

Veliko bolj pa je zadovoljna prof. Sonja Klanjšček s potekom reševanja drugega problema slovenskih šol na Goriškem: "Zares smo veseli, da se bo končno rešilo nevzdržno stanje srednje šole

s slovenskim učnim jezikom Ivan Trinko. Ravnateljica prof. Rozalija Lojk si je namreč pred kratkim na lastno pobudo ogledala prazne prostore v ulici Leopardi, v stavbi nasproti šolskega skrbništva, in bila z njimi zelo zadovoljna, saj so boljši kot pa tisti v ulici Cappella, v katerih je sedaj šola. Zato so skupaj z odgovornimi sklenili, da se bo šola Ivan Trinko za naslednje šolsko leto preselila v te prostore. Kot je zagotovil goriški župan Valenti, pa je medtem že stekla priprava za popravila v Kapucinski ulici; dela naj bi dokončali v prihodnjem letu, ko naj bi se šola tudi zopet preselila v Kapucinsko ulico. Tako je zagotovil župan in samo upamo lahko, da bo tako tudi res. Če bi do tega prišlo, bi to pomenilo tudi to, da bi slovenska šola Trinko prvič dobila lasten in predvsem stalen sedež, kar bi bilo končno tudi prav in neobhodno potrebno, saj si slovenska šola zasluži dostojen sedež."

Tako pravi prof. Sonja Klanjšček, ki si ob koncu pogovora še zaželi, da bi imeli manj preglavic s slovensko šolo in več časa za samo šolsko udejstvovanje, saj se predobro zaveda važnosti slovenske šole za obstoj slovenske manjšine v Italiji. **JUP**

Otroška razstava - Sonce miru 1996

Goriška kulturna zadruga Maja je v prvih dneh julija priredila zanimiv slikarski ex-tempore, namenjen mlajšim na temo *Sonce miru 1996*. Prek dvajset mladih iz celotne pokrajine se je zbralo v prostorih Slovenskega dijaškega doma Simon Gregorčič. Po lastnem videnju so izpovedali na platno svoje misli in čustva o miru in sožitju, ki prav gotovo sodita med najvišje vrednote sodobnega časa. K pobudi so se odzvali tudi nekateri begunski otroci iz Bosne, ki delujejo v okviru kulturnega društva Ikar z Gorenjske.

Likovna dela mladih "mirovnikov" bodo prireditelji razstavili v galeriji Kulturnega doma od 6. do 9. avgusta, torej prav v dneh, ko sta pred 51 leti nad japonskima mestoma Hirošimo in Nagasakijem eksplodirali prvi atomski bombi. Razstava mirovnega slikarskega ex-temporeja, ki jo v prirejata zadruga Maja in upravni odbor Kulturnega doma, sodi v okvir posebnih mirovnih prireditvev, ki se bodo zvrstile na Goriškem v dneh "opomina" ob obletnici prvega atomskega uničenja.

Devetak in Subida med najboljšimi italijanskimi restavracijami

K zadnji, julijski, številki bogato ilustrirane italijanske revije *Class* je tudi priložena lično oblikovana knjižica z naslovom *Guida delle guide ai 1200 ristoranti migliori d'Italia*-Vodnik vodnikov najboljših 1200 restavracij v Italiji. Vodnik, ki je zelo skrbno pripravljen, je narejen po strokovnih ocenah, ki so jih prejele restavracije po vsej Italiji, in sicer od revije *Espresso*, od gastronomske revije *Gambero rosso*, znanega italijanskega sladokusca in enologa Veronellija, še bolj poznanega gastronomskega vodnika Michelin in od Italijanske akademije kuharjev ter seveda od revije *Class*. Za nas Slovence je pravo zadovoljstvo, ko med najboljšimi restavracijami v goriški pokrajini najdemo kar dva slovenska lokala, in sicer Gostilno Devetak z Vrha sv. Mihaela (zapisano tako tudi v italijanskem vodniku!) in znano Subido, ki jo vodita zakonca Sirk. Tako Jošku Sirku kot Avguštinu Devetaku in seveda njunima družinama gredo naše čestitke za lepo uvrstitev med najboljši italijanske restavracije. Njuna uvrstitev med najboljši gostince vse Italije je seveda lepo priznanje za dobro delo, obenem pa je živ dokaz, kako lahko z dvojezičnim poslovanjem pri nas dosežeš dobre uspehe. Čestitamo!

ZAKLADI ITALIJE V OČEH DOBERDOBCEV

DARIO BERTINAZZI

Naša župnija v Doberdobu že nekaj let prireja romanja, ki imajo namen, da se izpopolnjujemo bodisi na verski kot na kulturni ravni. Bili smo že v Lurdu in Rimu. Letos pa smo Doberdobci obiskali južno-zahodni del Italije (v glavnem mestu Neapelj in Amalfi).

Pot do Neaplja z avtobusom je zelo naporna in utrudljiva, zato smo se ustavili v Sieni, kjer se je ravno začel znani Palio. V tem lepo okrašenem srednjeveškem mestu smo obiskali stolnico in si ogledali zunanost rojstne hiše sv. Katerine, zavetnice Italije. Nadaljevali smo vožnjo do toskanskega samostana Monte Oliveto Maggiore, kjer smo imeli mašo in v samostanski tihoti spoznali sv. Benedikta, zaveznika Evrope. Prenočili smo v Fiuggiju. Zgodaj zjutraj smo odpotovali proti Pozzuoliju in Neaplju. Ustavili smo se v Fossanovi, kjer je nekdanja benediktinska opatija še danes v upravi poljskih minoritov. Cerkev v slogu italijanske gotike je bila nekakšen model pri gradnji v razdobju po 12. stol. Tu je tudi umrl 1274. leta sv. Tomaž Akvinski, utemeljitelj sholastike. V

Pozzuoliju smo se okrepčali in si ogledali rimski anfitheater ter v bližini mesta tudi Solfataro. To je v bistvu ognjenik, v katerem vre in prihaja na dan blato, ki ga uporabljajo v kozmetiki. Kakšnega moža je verjetno spreletela misel, da bi vrgel ženo v tisto vrelo blato, da bi postala lepša, pa se je zadnji trenutek premagal (verjetno ga je ustavil sv. Januar - San Gennaro). Leto 79 po Kr. je vezuvski pepel pokril Herculanium. Mestece odraža življenje takratnih bogatih družin. Vezuv pa ni potreboval razlag, saj eno vemo iz knjig, druga stvar pa je biti na vrhu nad žrelom in imeti pod sabo neapeljski zaliv s pobočji ugašle lave.

Naslednjega dne smo hodili po prestolnici umetnosti, t.j. Neaplju. Čeprav neurejeno in ponekod tudi zelo umazano mesto, je Neapelj

vreden obiska zaradi muzeja, ki ima najbogatejšo antično zbirko na svetu. Nekaj časa smo si ogledovali tudi stolno cerkev, posvečeno sv. Januarju, enemu najbolj priljubljenih svetnikov v južni Italiji. Naslednja postojanka je bil Amalfi s svojo krasno obalo. Mesto hrani relikvije sv. Andreja, ki so jih l. 1206 prenesli iz Bizanca, saj je bil Amalfi v srednjem veku pomembna pomorska republika. Najjužnejši postanek pa smo namenili prečudoviti grškorski postojanki Paestum, kjer lahko še danes vidimo tri grške templje, posvečene boginji Atenai (Athenai), Neptunu in Heri (Herai). Tudi državni arheološki muzej ima zelo zanimive in enkratne ostanke iz grškorskih časov, kot npr. potapljačev grob; ta je bil ver-

jetno last bogatejšega meščana, ki si je dal s freskami poslikati grobnico na notranji strani, kjer je bil pokopan.

Zadnji dan smo se poslovili od neapeljskega zaliva in smo se na poti domov ustavili še v Caserti, kjer smo se hladili v prelepo urejenem parku ob burbonski kraljevi palači iz XVIII. stol. Palača s parkom spominja na Versailles, saj jo je Karel III. burbonski dal zgraditi prav zato. Pod palačo pa izkopavajo ostanke grobnic iz prazgodovine.

V poznih večernih urah nas je pozdravil Doberdob, ki je že mirno spal. Hvaležni smo agenciji Quo Vadis iz Ljubljane in vodički gdč. Gitki, ki se nam je te dni posvečala.

DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI GORICE

Ker so bile pred kratkim opravljene študije o staranju mesta, lahko tem ugotovitvam damo potrdilo z demografskimi podatki.

Število prebivalcev Gorice očitno pada, saj se je od leta 1989 do 1994 znižalo od 39.230 na 38.029. Ta podatek velja sicer za celo deželo Furlanijo-Juljsko krajino, ki ima že dolgo vrsto let negativni obračun med številom rojstev in smrti, vendar je posebno izrazit prav v Gorici. Nevzpodbudne so tudi projekcije za naslednje desetletje: iz podatkov izhaja namreč, da so bili l. 1989 v starosti od 3 do 5 let 703 otroci, 737 leta 1994, l. 2005 pa jih bo največ 572; l. 1989 je bilo mladih med 14. in 18. letom 2392, l. 1994 1604, l. 2005 pa jih bo največ 1240. Prav tako linearno narašča število starih ljudi: ljudi, ki imajo več kot 65 let, je bilo l. 1982 7609, l. 1995 8812, l. 2005 pa jih bo približno 9800. Tistih, ki imajo več kot 75 let, pa je bilo l. 1982 3202, l. 1995 3928, l. 2005 pa jih bo približno 4400.

Iz teh podatkov lahko izračunamo nekatere indekse, ki postavljajo mesto Gorico l. 1994 v deželni in državni merilu na prva mesta po starosti prebivalstva. In-

Ko govorimo o upadanju in staranju prebivalstva goriškega mesta, se naslanjamo na vsakodnevne ugotovitve: kdor namreč pazljivo sledi dogajanju v mestu, ne more mimo ugotovitve, da je vedno manj dijakov v šolah, da je vedno manj zaposlenih, da se večja zahteva po oskrbi za stare ljudi ipd.

deks ostarelosti (prebivalstvo nad 65. letom na celotno prebivalstvo) je za Gorico 22.44%, za deželo 19.41%. Indeks nadomestitve (prebivalstvo, staro od 20 do 24 let na prebivalstvo, staro od 60 do 64 let) je za Gorico 106.35%, za deželo 121.87%. Prav tako je za Gorico višji indeks prisotnosti žensk, kot indikator ostarelosti prebivalstva, nižji pa je indeks rodovitnosti, ki prikazuje odstotek žensk v rodovitni dobi.

Teh podatkov je še več in vsi jasno kažejo, da gre naše mesto v smer stalnega staranja prebivalstva. Če bi se ti podatki nanašali na kako mesto v Liguriji, Floridi ali Andaluziji, kjer gre očitno za investiranje v prisotnost starih ljudi iz mrzlih severnih krajev, bi bil ta podatek lahko tudi zanimiv. Vemo, da je bila v preteklosti Gori-

ca v avstrijskem merilu mesto za starejše ljudi in da je zaradi svojega prijetnega podnebja privabljal bogate ljudi iz celega cesarstva. Danes pa vse to ne drži, ker gre očitno samo za nenehno odhajanje mladih ljudi v druga mesta in za minimalno rodovitnost. Delno lahko gornje podatke obrazložimo tudi s tem, da se je veliko mladih družin naselilo v okoliških občinah, kjer je cena hiš in stanovanj nekoliko nižja.

Demografski podatki so zaskrbljujoči tudi zato, ker so stroški za vzdrževanje uslug za stare ljudi vedno večji. Pomislimo na zdravstveno oskrbo, na domove za onemogle, na hišno asistenco ipd. Ob zmanjšani produktivnosti ljudi v zreli dobi, ki jih je vedno manj, so seveda ti stroški za skupnost zelo veliki. In seveda pride do tega, da so te usluge nezadostne in nezadovolj-

ve, ker uprava in posamezniki nimajo dovolj sredstev. Iz zgornje raziskave izhaja, da je še l. 1990 uporabnik kril 24% stroškov za socialne usluge, danes pa mora kriti že 50%.

Vsi, ki se ukvarjajo s temi problemi, soglašajo z ugotovitvijo, da je edini izhod iz tega stanja v tem, da se poveča produktivnost mesta, da se ustavi odhajanje ljudi, da se omogočijo nove službene možnosti in da se na splošno izboljšajo življenjski pogoji. Nekateri vidijo rešitev v novih institucijah (npr. šola za finančne stražnike), ki bi vsekakor privedla v Gorico nove prebivalce. Po našem mnenju pa je edina rešitev za bodočnost Gorice v tem, da mesto znova postane središče svojega naravnega teritorija. Zmanjšanje pomena sedanje meje, upravna združitev obeh Goric, možnosti za nove oblike ekonomskega sodelovanja med obema državama so pogoji, ki lahko pripeljejo mesto do novega razcveta. Seveda bi prišlo v tem primeru do večje prisotnosti Slovencev v mestu, kar ne prija italijanskim nacionalističnim krogom. Zamejski Slovenci pa lahko vidimo v takem razvoju mesta jamstvo za obstanek in razvoj naše skupnosti.

B.Š.

ČESTITKE

Na Vrhu sv. Mihaela se je Barbari pridružila sestra **Sabrina**. Vse najboljše ji želi mladinski pevski zbor Vrh sv. Mihaela.

Mami, tatu in teti Mirki ob življenjskem jubileju pošiljata Valentina in Eliana 150 poljubčkov.

Sekcija SSK za Števerjan čestita svojemu tajniku in podžupanu **Dominiku Humarju** ob srečanju z Abra-

hamom in mu želi še obilo uspehov.

Uredništvo in uprava Novega glasa čestitata **Marjetici Vrtovec** ob diplomu v medicini.

DAROVI

ZA CERKEV v Rupih: N.N. 5.000 lir.

ZA MISIJON p. Kosa: N.N. z Opčin 20.000; N.N. z Opčin 20.000 lir.

Dne 25. julija je na medicinski fakulteti tržaške univerze promovirala

MARJETICA VRTOVEC

Diskutirala je z odličnim profesorjem tezo o novih tehnikah zdravljenja jetrnih rakovih obolenj.

Starši in sestra Alenka čestitajo.

PODJETJE IMSA

IŠČE USLUŽBENCA

z dobrim znanjem hrvaškega / srbskega jezika, morebitnimi izkušnjami iz komercialnega sektorja in z opravljenimi vojaškimi obveznostmi. Zaželeno je dodatno znanje angleščine in / ali nemščine.

Pismene ponudbe s *curriculum vitae* pošljite na podjetje IMSA, ul. Case Sparse 78, 34070 SOVODNJE OB SOČI (GO) z oznako "referent". Po telefonu ne dajemo informacij.

Sinoda: koledar evharističnega češčenja

Petek, 2. avgusta, samostan sv. Leopolda (Krmín); sobota, 3. avgusta, sv. Martin (Sv. Martin na Krasu); nedelja, 4. avgusta, duhovniška skupnost (Gorica); ponedeljek, 5. avgusta, S. Maria Maggiore (Visco); torek, 6. avgusta, Srce Jezusovo (Gorica); sredo, 7. avgusta, sv. Martin (Tapogliano); četrtek, 8. avgusta, sv. Gothard (Mariano); petek, 9. avgusta, sv. Andrej (Versa); sobota, 10. avgusta, SS. Redentore (Tržič); nedelja, 11. avgusta, sestre sv. Vincenca (Gorica); ponedeljek, 12. avgusta, SS. Regina (Fiumicello); torek, 13. avgusta, sv. Frančišek (Sesljan).

PRIJETNO RAZVEDRILO ZA VROČE POLETNE DNI

IVA KORŠIČ

Kdor je prepričan, da v zamejstvu ne premoremo svojega Beautifula, se bridko moti...

Režiser in publicist Janez Povše je prepričan, da bi bili prikrajšani za tovrstno moderno dramsko zvrst. Že nekajkrat smo na naših odrih okusili njegovo izostreno humoristično žilo, v poletnem času pa se nam iz radijskih sprejemnikov oglašajo znani glasovi gledaliških umetnikov z njegovo izvorno komedijsko nadaljevanko *Brezmejna ljubezen za mejo*.

Prizorišče dolge ljubezenske "štrene" je katera koli vas v zamejstvu. Mama Valerija (Bogdana Bratuž) in oče Danilo (Anton Petje) si na vse možne načine prizadevata, da bi si njun sin izbral dekle in se čimprej oženil. (Vaška klepetulja Miranda bi se nehala šopiriti, ker je svojega sina že spravila v zakon). Trudita se,

da bi prikazala zakonsko življenje v čim bolj prijetni luči, a to jima zmeraj spodleti. Fant trmasto vztraja ob misli, da je zakonska zveza poguba za utripajoče romantično ljubezensko razmerje. Kot večina mladih iz današnjih dni se krčevito oklepa toplega domačega gnezda in noče prav nikamor vzleteti.

Povše se tudi tokrat ni izneveril svojemu natančnemu iskričnemu opazovanju zamejskega družbenega življenja in njegovih drobnih vsakdanjih težav ter jih dobrohotno opisuje, spretno odete v tančico igrive komičnosti in lahkotne ironije.

Če želite izvedeti, kako se bodo zapletle in razpletle ljubezenske iskričice domačega sina Alberta (Stojana Colje), morate pač prisluhniti tržaškimi radijskim valovom ob sobotah ob 18. uri ali ob nedeljah kakih deset minut po 14. uri.

POMNIKI PRETEKLOSTI POMNIKI PRETEKLOSTI POMNIKI

ATTEMSON DVOREC V PODGORI

ALESSIO STASI

Ko je grof Žiga Attems sredi 18. stoletja dogradil svoj novi podeželski dvorec v Podgori, je ob vrtna vrata dal vklesati Horacijeve verze, ki so najbolje izražali njegovo zadovoljstvo: "To je bila moja želja: ne prevelik kos zemlje, vrt, izvir studenčnice ob hiši in gozdček nad njo. Bogovi so mi naklonili še več. Srečen sem, nič več ne prosim." Grof Žiga Attems je pripadal eni izmed najuglednejših goriških rodbin, ki je slovela širom po cesarstvu. Njegov brat Karel Mihael je bil prvi goriški knezonadškof. Pred nedavnim so izšle njegove slovenske pridige. Grof Žiga, ki je bil nekoliko starejši od nje, je bil predsednik sodišča in glavarjev namestnik v Gorici. Bolj kot politika pa sta ga mikali domača zgodovina in književnost. Bil je v stiku z najbolj znanimi evropskimi izobraženci svoje dobe, s katerimi si je dopisoval v različnih jezikih, včasih tudi v latinskem in grškem. Svoje znamenite prijatelje - med njimi slavnega italijanskega pesnika Metastasia - je večkrat gostil v Gorici in Podgori. Da bi se lahko v miru, daleč od mestnega vrveža, posvetil študiju, je na svojem posestvu v Podgori, tik pod Kalvarijo, dal sezidati nov podeželski dvorec.

Načrt zanj je zaupal arhitektu Nikolaju Pacassiju, goriškemu rojaku, ki se je s svojimi deli, zlasti s predelavo cesarskega Schönbrunn, proslavil po vsej Evropi. Kmalu je v rajskem kotičku pod Kalvarijo zrastel krasen dvorec, ki mu dolgo ni bilo para na Goriškem. Dograjen je bil leta 1748 in je obsegal osrednje poslopje z dvoranim stopniščem, ob straneh pa podolgovati krili. V stranskem krilu je bila tudi kapelica sv. Mihaela, ki so ga Attems častili kot svojega družinskega zavetnika. Ves dvorec je bil opremljen v prijetnem, a hkrati veličastnem Pacassijevem slogu,

ki je ponekod že prehajal v ljubki rokoko. Za osrednjim delom dvorca je bil v vzpetino vdolben nimfej, niša s kipom in vodnjakom. Pred dvorcem in za njim pa je bil nasajen obširen vrt z okrasnimi rastlinami. Med stoletnimi cedrmi in pavlovnijami je ob grajski kapeli rastle celo nekaj metrov visoka agava (slika spodaj), ki je tudi v krajih z milim podnebjem prava redkost. Notranjščina dvorca je bila prav tako skrbno urejena: prostori so bili majhni, a udobno in okusno opremljeni. V dvoranah podgorske graščine so Attems hranili neštete dragocenosti: starinsko pohištvo, slike, knjižnico in arhiv.

Grof Žiga Attems ni dolgo užival svojega novega dvorca. Umril je komaj deset let po njegovi dograditvi. Podgorski dvorec je nato še dvesto let ostal v rokah njegovih potomcev, ki

so v njem bivali vse do prve svetovne vojne.

Omeniti gre, da so bili podgorski Attems vedno naklonjeni goriškim Slovincem. Večkrat so se postavili na njihovo stran v političnih in gospodarskih zadevah. A vsemu temu je napravila konec prva svetovna vojna. Takrat je tod mimo tekla fronta in podgorski dvorec je bil nešteto krat bombardiran. Pokonci so ostali glavni zidovi, vrt pa je bil ves razrit. Kar se je še dalo rešiti, je po vojni uničila nevedna roka. Danes strmimo v zapuščen razvaline: vidni so nekateri portali - enega so prenesli pred Coroninijev park na Cingrofu v Gorici - nadalje ostanki kapele z udrtim oltarjem, porušen nimfej in še nekaj malenkosti. Pred nekdanjim vodom so pred nekaj leti uredili skromen park, ki že s svojim pretencioznim imenom - *Parco dei Principi* - priča o domišljavih časih, ko ljudje živijo stlačeni v razosebljajočih železobetonskih stolpnih in se le ob kaki kričeci obletnici spomnijo na dediščino svojih prednikov.

NA SVETE VIŠARJE!

STANKO JERICIJO

Lepa juljskega dne sem se podal na Sv. Višarje. Po prijetni vožnji po novi avtocesti sem se ustavil v Žabnicah in začel svoje romanje. Stara božjepotna steza, zelo razdejana od deževja preteklih tednov, in tihi smrekov gozd sta me vabila k razmišljanju in molitvi.

Sredi poti srečam prvo postajo križčevega pota. Umetniške slike Toneta Kralja so preslikali na marmornate plošče, ki prav lepo učinkujejo. Ob vzponu prijetno šumlja bližnji potok in številni studenci potnika osvežujejo. Končno se odpre pred romarjem lepa in zelena planina, nad njo pa prvo alpsko pogorje Lovcev. Po čaju z rumom, kot je tradicija na planini, še zadnji napor. Letos so odprli novo stezo, ki po severnem pobočju pripelje prav do višarskega jezera. Priporočam to smer, ker je le tako možno videti od blizu "višarski gozdni rezervat" s še nedotaknjenim gozdnim svetom. Ob nepozabnem pogledu na velikane zahodnih Julijskih Alp v trenutku pozabiš na ves napor pri vzponu.

Nato vstop v Marijino svetišče. Zbravnost in tiha molitev romarjev takoj prevzameta človeka; prav tako arhitektonska in slikarska umetnost velikega

Toneta Kralja: veličastnost, ubrana v prijetno domačnost. Novi "kustos" te Marijine božje poti je letos znani g. Jožko Kragelj. Ob 12. uri je somaševal z drugimi duhovniki in pridigal. Svoj govor o Mariji je navezal na tiste štiri slike v prezbitariji: Marijino oznanjenje, beg v Egipt, Marija najde 12-letnega Jezusa v templju, *Mater dolorosa* pod križem. Čudno, le bežno sem jih prej pogledal, potem sem se spet zagledal v tiste podobe: najbolj učinkovita in posrečena je verjetno podoba Marijinega oznanjenja. In spet sem občudoval zamisel tega našega slikarja.

V popoldanskih urah se romarji sprehajajo po kratki gazi za nakupe in spominke; slišati je različne govorice. Julijske Alpe se bleščijo v popoldanskem soncu. Tedaj pa je čutili neko tesnobo, ker se moraš pripraviti na sestop in vrnitev v dolino, v vsakdanjost.

Doživetje narave, gorskega sveta, posebno pa ene najlepših Marijinih božjih poti in še mnogo drugega: vse to so Sv. Višarje.

ROMANJE TREH NARODOV NA SVETE VIŠARJE

Tudi letos se bo ponovilo zelo dobro obiskano srečanje treh narodov pod Svetimi Višarji. V soboto, 17. avgusta, bo namreč *Romanje treh narodov*, ki vsako

leto pritegne veliko število Furlanov, Avstrijcev in Slovencev. Letošnje romanje bo že štirinajsto po vrsti.

Zaradi velikega števila vernikov iz treh sosednjih držav bodo slovesno sveto mašo darovali ob 10. uri na športnem igrišču blizu župnišča v Žabnicah. Somaševanje bo vodil videmski nadškof msgr. Alfredo Battisti v sodelovanju s slovenskim metropolitom msgr. Alojzijem Šuštarjem in avstrijskim nadškofom msgr. Egonom Kapellarijem, ki upravlja krško škofijo na Koroškem. Letošnja tema romanja treh narodov je: *Z Marijo na poti proti velikemu praznovanju Svetega leta*, ki bo leta 2000. Videmski nadškof Battisti pričakuje zelo veliko vernikov in je za romanje pripravil posebno pismo svojim vernikom, v katerem med drugim pravi tudi tole:

"Kristjani smo prepričani, da za združitev Evrope ne zadostujejo samo politični, gospodarski in vojaški razlogi: duša manjka. In prav dušo Evrope lahko pomaga zgraditi kultura, ki poskrbi za razširitev ne samo raznovrstnih uslug in blaginje, ampak predvsem socialnih, kulturnih, moralnih, verskih in duhovnih vrednot, ki so

trdno zasidrane v krščanski tradiciji."

Po treh letih bo srečanje vernikov treh narodnosti pod Svetimi Višarji, Marijinem svetišču, ki je bilo od vedno romarsko središče za te tri narode. Svete Višarje se nahajajo na nadmorski višini 1766 metrov, oddaljene pa so samo 12 kilometrov od meje z Avstrijo in 6 kilometrov od slovenske meje.

Če na kratko obnovimo še začetke te božje poti, potem povejmo nekaj o ljudskem izročilu, ki pravi, da se je leta 1360 na vrhu Svetih Višarij neki pastir zelo začudil, ko je našel svoje ovce na kolenih, zbrane ob nekem drevesu, na vrhu katerega je stal lesen kip Matere Božje z detetom v naročju. Pastir je odnesel Marijin kip v dolino v Žabnico, a se je čez noč kip čudežno vrnil na isto mesto na Svete Višarje. Prizor z ovcami, ki so poklekile pred Marijinim kipom, se je ponovil. Takratni oglejski patriarh je vzel to znamenje za božjo voljo, da se na Svetih Višarjih zgradi božjepotna kapela-cerkvica, v katero naj se postavi kip Matere Božje. Od takrat naprej so Svete Višarje postale dobro obiskano romarsko središče za vse narode, ki živijo na tem področju.

ZAKLJUČIL SE JE MITTELFEST

V nedeljo, 28. julija, se je končal letošnji Mittelfest, kulturni festival, ki v Čedad in v okoliške kraje vsako leto privabi veliko prebivalcev.

Na letošnji prireditvi ni bilo prireditev, ki bi posebno izstopale, vseeno pa je Mittelfest prinesel v Čedad veliko kulture. V nedeljo so zaključili Mittelfest z gledališkim delom *Canto delle città*, ki je nastalo v sodelovanju med dubrovniškim gledališčem Kazalište Marin Držič in gledališčem Teatro Settimo iz Turina. Režiser zanimive predstave je bil Gabriele Vacis, ki se je naslonil na literarno predlogo Itala Calvina in na njegovo delo *Le città invisibili*. Predstava je prikazala ritem enega dneva v vsakdanjem življenju, svojevrsten čar pa ji je dalo mešanje hrvaškega in italijanskega jezika igralcev obeh

narodnosti. Isti večer je Momi Ovadia govoril na temo o identiteti Židov in številne prisotne naravnost zabaval.

Mittelfest '96 je bil posvečen identiteti in iskanju nje, v Čedad in bližnje vasi pa je privabil precej radovednežev in ljudi, ki so si želeli поблиže ogledati gledališke predstave, ki jih v teh krajih sicer nikdar ne bi videli.

V Špetru so tudi nagradili najboljšo lutkovno skupino z nagrado *Marionetta d'oro*, ki jo vsako leto podeljujejo tako, da za najboljšo predstavo glasujejo gledalci sami. Tokrat so prvo nagrado med dvajsetimi skupinami prejeli lutkarji slovaškega gledališča *Tradicione babkove divadlo*. Moramo še povedati, da so lutkarji nastopali po vseh vaseh po vsej dolini in med ljudmi poželi veliko odobravanja in uspeha. Za nagrado je glasovalo nad 2500 gledalcev, kar samo potrjuje dober obisk lutkovnih predstav.

J.P.

ZADNI TEDEN POSTAJE TOPOLOVE

V nedeljo, 4. t.m., se bo v vasi Topolove zaključila letošnja prireditev *Postaja Topolove*, ki je v vas privabila veliko število ljudi. Izredno zanimiva kulturna prireditev, ki v pol zapuščeno vas vabi umetnike najrazličnejših narodnosti, je dosegla namen, saj je vsem obiskovalcem že do sedaj prikazala nove težnje v umetnosti, posebno na likovnem področju in v poeziji. Zadnji teden Postaje Topolove je zelo zanimiv, saj je v vas prišlo že veliko video-umetnikov, ki bodo predstavili svoje najnovejše videoinstalacije in tako v vasi skušali združiti ali pa še bolj razdvojiti moderno od tradicije. Organizatorji Postaje Topolove so zelo zadovoljni z obiskom vasi in prireditvijo, saj je obisk presejal pričakovanja, veliko ljudi si namreč Topolovo ogleda tudi med tednom in ne samo v nedeljo.

J.P.

SENJAM BENEŠKE PJESMI

Tudi Slovenska Benečija ima svoj mali festival Sanremo, če smemo tako imenovati *Senjam beneške pjesmi*, ki se je zaključil v nedeljo, 28. julija, z velikim slavljem zmagovalcev in na splošno zaovoljstvo številnih poslušalcev, saj so slišali veliko lepih pesmi. Letošnji *Senjam* je potekal tri dni, v nedeljo pa je bil finalni večer,

na katerem se je 20 izvajalcev predstavilo pesmi v beneškem narečju.

V športnem parku na Lesah v občini Grmek so organizatorji kulturnega društva Rečan predstavili pevce in skupine iz Benečije, ki so prvič izvajali 20 novih pesmi. Pred številno publiko so pevci iz Nadiških dolin zelo dobro peli, žirija pa je prvo nagrado podelila mladi in prikupni pevki Ljubi, ki je zapela poskočno pesem z naslovom *Skalka opsasa*. Drugo nagrado sta prejela skupina iz Barda Igor in Stundrino band s pesmijo *Viervi*

in pevec Riccardo, ki je zapel popevko *Ku ankrat*. Tretje nagrade zaradi dveh drugih mest niso podelili, za najlepše besedilo popevke pa je prejela nagrada Francesca Clodig, medtem ko je nagrado za najlepšo glasbo strokovna žirija podelila Lucianu Feletigu.

Senjam beneške pjesmi je še enkrat dokazal, da je živa stvarnost, obiskovalci pa so s svojo številčnostjo potrdili, da je beneška pesem živa in je festival še kako potreben.

J.P.

CELOVEC - NOVO MESTO

KONČALE SO SE SEDME JEZIKOVNE POČITNICE

Krščanska kulturna zveza (KKZ) v Celovcu, ki skrbi predvsem za kulturno izobražbo v maternem jeziku, se je pred osmimi leti odločila za posebne vrste ponudbo: otrokom, ki slabo obvladajo slovenščino in bi se radi v njej izpopolnili, je ponudila t.i. "jezikovne počitnice" v Sloveniji. Za najbolj primeren kraj so izbrali metropolo Dolenjske - Novo Mesto - kjer naj bi po mnenju strokovnjakov govorili najlepšo slovenščino.

Zavod za šolstvo in Osnovna šola Grm sta bila takoj za sodelovanje in tako je nastala povezava, ki se je do zdaj poslužila že 178 otrok. Že prvo leto - 1989 - je potovalo na Dolenjsko 24 otrok, ki so dobili drugi dom

ljano in Gorenjsko (Bohinj, Bled) in Primorsko (Piran, Strunjan) ter za zaključek (20. julija) priredili program in pik-nik v Dolenjskih toplih, ki so se ga udeležili med drugimi tudi novomeški župan Koncilija in tajnik KKZ Tolmajer. Že prej pa so na obisk prišli predsednik KKZ dr. Zerzer, vodja manjšinskega šolskega oddelka prof. Ogris in strokovni nadzornik manjšinskega šolstva dr. Domej ter profesorica Slovenske gimnazije v Celovcu ga. Malle in ravnateljica privatne Mohorjeve ljudske šole ga. Hartman.

Trije tedni so koroškim otrokom hitro minili in kljub učenju med počitnicami - če bodo vsi radi spominjali nepozabnih dni med novimi - ali že starimi - prijatelji, kar so lično prikazali tudi v posebnem glasilu, ki so ga izdali ob koncu jezikovnih počitnic.

R.B.

SREČANJE TREH SLOVENIJ

VIŠARJE, 4. AVGUSTA: tudi letos bo na priljubljeni božji poti srečanje izseljencev, zamejske in matične Slovenije.

Ob 8. uri se bo začelo peš romanje s križčevim potom (zbor pred gozdom); v višarskem domu bo ob 10.30 pisatelj Zorko Simčič predaval na temo *Slomškova misel in papežev obisk; sledil bo pogovor v spomin na msgr. Vinca Zaklja; ob 12. uri bo v svetišču maša, ki jo bo daroval škof Jožef Smej; po maši pa družabno srečanje.*

Vsi smo vabljeni, da se srečanja izseljencev udeležimo in obogatimo sebe ter druge s svojo navzočnostjo.

SLOVENSKI POSLANCI NA POČITNICAH

MARJAN DROBEŽ

Tudi slovenski poslanci so odšli na počitnice, ki naj bi trajale do 11. septembra. V tem obdobju pa se bodo zagotovo za krajši čas vrnili na svoja mesta, da bi razpisali predhodne referendumne spremembe volilnega sistema v Sloveniji. Pred tem pa mora ustavno sodišče seveda sprejeti sklepe in stališča do predlogov za štiri referendume, kar v Sloveniji nestrpno in z velikim zanimanjem pričakujejo. Strategije in priprave posameznih političnih strank za jesenske volitve v državni zbor so zdaj, očitno, najbolj odvisne od ustavnega sodišča.

Ustavno sodišče Slovenije je nasploh zelo obremenjeno s tekočimi zadevami, pri čemer ima razne pridrške in pripombe o delovanju t.i. pravne države. V Sloveniji močno odmeva nedavna izjava njegovega predsednika Antona Jerovška, ki je v neki oddaji državne televizije opozoril, da je delovanje pravne države v Sloveniji hudo pomanjkljivo, če mora na primer delavec, ki meni, da je po krivici izgubil zaposlitev, čaka-

ti do štiri leta, preden sodišče začne obravnavati njegov primer. V tem času ne prejema denarnega nadomestila, ker pač delodajalec in delavec pričakujeta sklep pristojnega sodišča. Prejšnjo soboto je bil objavljen

Slovenski ustavni sodniki

v časniku *Delo* članek, kate-rega avtorica je napisala, da je najbrž malokatero ustavno sodišče v tujini tako zatrpno z delom, kot je slovensko. A za tako stanje je po mnenju časnikarke še en razlog, vpliv politike: "Kako naj si drugače razlagamo, da je ustavno sodišče v dveh mesecih sprejelo dve povsem nasprotni odločitvi? Najprej je menilo, da je za referendum o volilnem sistemu in za spremembo zakonodaje pred volitvami

premalo časa, nato pa je sklenilo, da morajo biti vsi referendumski opravljani enkrat, in to pred volitvami v državni zbor." Seveda pa naj bi bilo spreminjanje stališč in sklepov, tudi če se v ustavno sodišče ne bi pritihtapile politične silnice,

do neke mere razumljivo, "saj tudi v pravosodju ne živijo in delajo zunaj prostora in časa."

Večina poslancev pa se pred bližnjim prenehanjem mandata ukvarja predvsem z lastnimi problemi oz. s svojo prihodnostjo. Realistično so presodili, da inštitucija državnega zbora in poslancev ne uživa zaupanja in podpore javnosti, ker pač niso opravičili pričakovanj in zaupanja volivcev. Zaradi tega bo najbrž malo seda-

njih poslancev, ki jih bodo politične stranke ponovno kandidirale. Slovenska javnost je bila, denimo, osupla ob dobro usklajenem in režiranem poskusu skupine poslancev iz raznih strank, da bi državni zbor tik pred začetkom parlamentarnih počitnic sprejel spremembo zakona o poslancih. Z njo bi parlament odobril posebne ugodnosti glede upokojevanja poslancev, njihovih odpravnin in denarnih nadomestil po prenehanju poslanskega mandata. Te ugodnosti oziroma privilegije je predlagalo 44 poslancev, pri čemer je bil najbolj aktiven nekdanji minister iz stranke zelenih Peter Tancig, ki je "operacijo v parlamentu tudi vodil." Omenjamo, da bi se poslanci sedanjega sklica v primeru, da bi uveljavili njihove privilegije, lahko upokojili že tedaj, ko bi imeli le 10 let delovne dobe.

Novela zakona o poslancih ni bila sprejeta. Tokrat je uspelo odločno posredovanje socialdemokratskega poslanca dr. Jožeta Pučnika, ki pa so ga podprli tudi poslanci iz nekaterih drugih strank, zlasti iz Demokratske stranke ter iz Združene liste socialdemokratov.

SV. MAŠA ZA ŽRTVE DRUGE VOJNE NA LAJŠAH

Koprski škof Metod Pirih je v nedeljo, 7. julija, daroval sveto mašo skupaj s tridesetimi primorskimi duhovniki pred več stoglavo množico vernikov, ki so prišli na Lajše, da bi molili za vse umorjene in izginule v drugi svetovni vojni. Na kraju, kjer so partizani po krivici pobili 15 nedolžnih ljudi in med temi tudi dva znana primorska duhovnika, se je škof Pirih v homiliji spomnil vseh žrtev fašizma, komunizma in tudi vseh od domobrancev pobitih ljudi. Zavzel se je za medsebojno odpuščanje in za resnično spravo med Slovenci in molil, da bi Bog dal vsem pokojnim večni mir, nam živim pa naj pomaga na poti k resničnemu sožitju in dejavni medsebojni spravi.

Na Lajšah je ob breznu, kamor so vrgli petnajst ubitih, sedaj lepo urejen prostor, na kraju nekdanjega senika, kjer so žrtve preživele zadnjo noč, pa kapela (na sliki). Ob stezi, ki vodi do

brezna, stoji križev pot, ki nas opominja na prestalo trpljenje nedolžnih ljudi, postavljen pa je tudi znamenje s trajnim zapisom, ki naravnost kliče: *Nikoli več vojne, nikoli več gorja!* Ob grozljivem žrelu pa sedaj gorijo sveče, ki spominjajo na brezmejno in brezumno človeško sovraštvo. Bogoslužja na Lajšah se je udeležilo veliko sodrnikov žrtev in veliko ljudi je prišlo tudi iz zamejstva.

Peterle na Irskem

Predsednik Slovenskih krščanskih demokratov se je ta teden mudil na obisku na Irskem, kamor je odšel na povabilo predsednika irske vlade Johna Brutona. Z Brutonom se je Peterle pogovarjal o odnosih med Slovenijo in Irsko in pa seveda o vključevanju Slovenije v Evropsko zvezo. Poleg tega pa sta se Peterle in Bruton pogovarjala tudi o delovanju svojih strank, ki sta obe vključeni v Evropsko zvezo krščanskih demokratov, katere podpredsednik je Lojze Peterle. Predsednik SKD se je srečal tudi s predsednikom zunanjepolitičnega odbora v irskem parlamentu Alanom Dukesom in z irskim ministrom za evropske zadeve Gayem Mitchellom.

Novi važni podatki o Sloveniji

Banka Slovenije v svojem Biltenu objavlja razne podatke o stanju in gibanjih v državi. V zadnji številki, ki je izšla za meseca junij in julij, na primer navaja, da bruto domači proizvod (nova vrednost, ki jo ustvarimo z delom na raznih področjih) na enega prebivalca Slovenije znaša sedaj 9.352 ameriških dolarjev. Največji delež zanj, namreč 61,5 odstotka, prispevajo storitve, na drugem mestu pa je industrija, kjer ustvarijo 33,7% bruto domačega proizvoda. Po podatkih osrednje državne banke stopnja inflacije v Sloveniji znaša zdaj 10,5 odstotka. Zunanji dolg države znaša 2 milijardi 975 milijonov ameriških dolarjev, medtem ko ima Slovenija sedaj 3 milijarde 356 tisoč ameriških dolarjev deviznih rezerv.

Navajamo še nekaj drugih podatkov iz Biltene Banke Slovenije za meseca junij in julij letos. Tako površina države znaša 20.253 kvadratnih kilometrov; država ima milijon 983 tisoč 640 prebivalcev; gostota naseljenosti znaša 97,9 prebivalca na kvadratni km; glavno mesto Ljubljana pa 264 tisoč in 203 prebivalcev. M.

Akademik in teolog Jože Krašovec med najbolj izobraženimi ljudmi na svetu

V Münchnu je pred kratkim izšla knjiga v angleškem jeziku z naslovom *Divine and Faithfulness*. Njena avtorica je dr. Terezija Vrečko, sestra Snežna, uršulinka, ki živi v Mariboru in študentom teologije predava iz stare zaveze. Njen mentor pri pripravljanju in izdaji knjige je bil akademik in štirikratni doktor Jože Krašovec, ki zaradi obsežnega znanja z raznih področij spada med najbolj izobražene ljudi na svetu. O njem naslednje značilnosti in poglobljeni podatki. Svoj prvi doktorat znanosti je akademik Jože Krašovec zagovarjal v Rimu, in sicer v nemškem jeziku. Druga pa je zagovarjal na hebrejski univerzi v Jeruzalemu v angleškem jeziku. Tretji in četrti doktorat znanosti je zagovarjal v Parizu - na Sorboni in na katoliški teološki univerzi. Akademik Jože Krašovec je član Evropske akademije znanosti, seveda pa tudi Slovenske akademije znanosti in umetnosti. S svojimi stiki, ki jih ima s teologi in akademiki po vsem svetu, ter z znanstvenim delovanjem na univerzah zelo učinkovito predstavlja Slovenijo oziroma slovensko znanost in kulturo v svetu. M.

IMENOVANJA NOVIH FUNKCIONARJEV - DEL PRIPRAV NA VOLITVE

misija, ki je preiskovala zlorabe pooblastil nosilcev javnih funkcij v primeru novogoriške igralniške družbe Hit. Ta komisija je menda pokvarila dopust finančnima ministroma Mitju Gaspariju (sedanjemu, na sliki levo) in Ja-

nezu Kopaču (nekdanjemu, na sliki desno) ter nekdanjemu predstojniku državne tajne službe Vis Janezu Siršetju.

V državnem zboru je nastala žolčna polemika tudi ob imenovanju vodstva nove Agencije za revidiranje lastninskega preoblikovanja

podjetij. Poslanci opozicijskih strank so zatrjevali, da Alenka Kovač-Arh nima izkušenj glede izvajanja revizij v podjetjih, kjer naj bi s privatizacijo in lastninjenjem oškodovali družbeno premoženje.

Vrednost takega oškodovanja naj bi znašala v celoti okoli milijardo nemških mark. Proti Alenki Kovač-Arh je s posebnim pismom slovenski javnosti nastopila tudi vplivna Romana Logar, a brez uspeha. M.

OBVOZNICA V ŠEMPETRU PRI NOVI GORICI DEL OMREŽJA SLOVENSKIH AVTOCEST

Sistem slovenskih avtocest, ki ga financirajo pretežno s sredstvi, zbranimi pri prodaji bencina, proračunskim denarjem in tudi z bančnimi posojili, se postopno širi tudi na Primorsko, kjer se bo povezal predvsem z avtocestnim omrežjem in gospodarskim prostorom sosednje Italije. Nov uspeh takšnih prizadevanj in usmeritve Slovenije pomeni tudi otvoritev nove cestne obvoznice v Šempetru pri Novi Gorici.

Z novo obvoznico se je Nova Gorica povezala z avto-

cesto Selo-Vrtojba in po tej z notranostjo Slovenije. Hkrati pa bo povsem razbremenila promet med Novo Gorico in Šempetrom. Gre skratka za moderno in funkcionalno infrastrukturo, kakršne si v Sloveniji lahko samo želijo. Pomemben del prometnice je krožno križišče (ali t.i. rondo) na vzpetini nad Mednarodnim mejnim prehodom v Rožni dolini oz. pri Rdeči hiši. Omogoča neposredno in hitro usmerjanje prometa čez mejo v Gorico, a tudi v štiri druge smeri; proti Šempetru, Mirnu in drugam v Vipavsko dolino in na Kras.

Stroški za zgraditev cestne obvoznice so znašali skoraj milijardo tolarjev, z različnimi deleži pa so si jih razdelili Družba za gradnjo avtocest v Sloveniji, imenovana Dars, mestna občina Nova Gorica in Direkcija republike Slovenije za ceste.

Na slovesnosti ob otvoritvi obvoznice (dolga je okoli 2

kilometra) so minister za promet in zveze Igor Umek, predsednik družbe Dars Jože Brodnik in novogoriški župan Črtomir Špacapan izrekli zadovoljstvo zaradi hitrega in sistematičnega uresničevanja projekta o razvoju avtocestnega omrežja v Sloveniji. M.

RAZKUŽUJMO TLA S SONCEM!

MARKO TAVČAR

Vrtnarji in cvetličarji se morajo velikokrat soočiti z glivičnimi boleznimi, a tudi s plevelom, kar povzroča veliko težav pri uspešnem gojenju povrtnin in cvetja. Še zlasti ljudje, ki gojijo svoje rastline v rastlinjaki, vedo, koliko dela in težav je z razkuževanjem tal. V glavnem se uporabljajo razni kemični pripravki, kar je spet vprašljivo glede na vse večjo pozornost, ki naj jo ljudje posvečamo zdravemu okolju. Marsikje zato s posebnimi pripravami nekako pripravijo zemljo, da jo razkužijo. Zanimivo pa je, da je mogoče s prozorno polietilensko folijo in ob dovolj sončnih dneh zelo uspešno razkužiti tla na čisto ekološki, a žal nekoliko zamuden način.

Kdor želi poskusiti s to obliko razkuževanja tal, mora najprej obdelati površino, ki jo namerava razkužiti. Ko zemljo prekopamo ali preorjemo, naj ne bo ne presuha ne premokra. Nato bomo potrebovali grablje ali lažjo brano, da površino poravnamo, nakar jo bomo nalahko z valjem potlačili. Ko smo pripravili tla, vzamemo prozorno polietilensko folijo, ki naj bo debela vsaj 0.10 mm, in z njo pokrijemo tla.

Za to delo se odločimo v najtoplejših poletnih dneh. Kot kaže, se vročina v naših krajih pravkar začne, in ker te dni pospravljamo spomladansko zelenjavo z gredic, je

zdaj primeren čas, da se odločimo za to delo. Površina mora ostati prekrita vsaj 40 dni. Za naše kraje priporočajo, da nad folijo, ki neposredno prekriva zemljo, postavimo še tunel iz polietilenske folije, podobno kot to delamo za zaščito povrtnine pozimi. Na ta način bo temperatura tal, ki jih želimo razkužiti, dosegla na površini od 60° do 70° C. Uspeh bo gotovo boljši, če bomo pustili površino prekrito dva meseca. Ko mine ta doba, bomo podrli plastični tunel in spravili folijo, s katero smo prekrili tla. Tedaj lahko tla plitvo obdelamo in ponovno posejemo ali posadimo zelenjavo in cvetje.

Ta način razkuževanja tal je torej preprost in poceni, žal pa je površina, ki jo razkužujemo, neizkoriščena za zgoraj navedeno dvomesečno dobo, kar si bodo vrtnarji z majhnimi površinami težko privoščili.

- POVZETO PO REVIIJI VITA IN CAMPAGNA 5/94

Dežela in gorata področja

Dežela Furlanija-Juljska krajina namerava jeseni prirediti konferenco o problemih hribovitih predelov. V tem smislu so že v teku pripravljala srečanja, tako naj bi zbrali potrebno gradivo, informacije in pričakovanja upraviteljev in prebivalstva, ki si želijo, da bi deželna uprava dejansko začela skrbeti za ponoven razvoj hribovitih krajev. Dežela je pred desetimi leti sicer odobrila zakon, ki bi lahko reševal to problematiko, vendar iz raznih razlogov ta načrt ni nikoli stekel. Eno osnovnih vprašanj bo, kako uskladiti pristojnosti občinskih uprav in gorskih skupnosti, ki delujejo na tem ozemlju. Deželna uprava pa se bo pri tem gotovo sklicevala tudi na vsedravnini zakon št. 97 iz leta 1994, ki predvideva veliko možnosti za gospodarske posege v hribovitih predelih države, kar naj bi omogočalo ohranjanje poseljenosti oz. ponovne naselitve gorskih vasi.

Bankovec za 500.000 lir

Italijanska vlada je pred kratkim odobrila zakonski osnutek zakladnega ministra Ciampija, na osnovi katerega bo v državi kmalu v obtoku bankovec za 500.000 lir, državna kovnica pa bo poskrbela za kovance v vrednosti 1000 in 2000 lir. Za takšen bankovec so se odločili, ker je v Italiji v obtoku prevelika količina bankovcev za 50.000 in 100.000 lir.

Tržiška občina in plinski terminal

Tržiška občina je te dni močno angažirana z reševanjem številnih in perečih vprašanj, ki so nastala ob napovedih gradnje plinskega terminala družbe SNAM na morju pri Lokavcu.

Pred nekaj dnevi je župan Persi predstavil osnutek dogovora, ki naj bi ga podpisali tržiška občinska uprava in družba SNAM. Župan je poudaril, da je osnutek sinteza vseh prizadevanj krajevnih upraviteljev, da bi pri realizaciji tega načrta zagotovili varnost uplinjevalnika in zagotovili čim manjšo škodo naravnemu okolju. Osnutek jasno predstavlja obveznosti družbe SNAM, tudi one, ki niso neposredno vezane na izgradnjo terminala, ampak obravnavajo druge posege, ki naj bi prispevali k širšemu gospodarskemu razvoju pristanišča in drugih, tudi turističnih dejavnosti. Osnutek obravnava še druge vidike porabe plina v gospodinjstvih, a tudi v proizvodnih sektorjih.

O tem osnutku se bo torej moral izreči tržiški občinski svet. Kot je menil župan Persi, bo do tega prišlo v kratkem, gotovo pa pred ljudskim glasovanjem o primerosti izgradnje tega plinskega terminala v neposredni bližini mesta in našega Krasa. Referendum bo konec septembra.

JEZIKOVNI TEČAJ ANGLEŠČINE ZA OTROKE

"SAY IT IN ENGLISH"

Sredi letošnjega leta je Založba Mladinska knjiga v Ljubljani izdala v zbirki *Cicero* praktično gradivo, to je jezikovni tečaj angleščine za otroke od 7. leta naprej (*Say it in English*), ki obsega 4 učbenike, 12 avdiokaset, 4 delovne zvezke, 16 spominskih kart, plakat z urnikom napredovanja, 2 videokaseti, 2 delovna zvezka za video, plakat za angleško abecedo, slikovni slovar, knjižico nasvetov za starše, avdiokaseto nasvetov za starše ter 10 igralnih kart.

Urednica zbirke Breda Konte se je potrudila pri izboru uglednih strokovnjakov s področja učenja jezikov in otroškega izobraževanja. Kakovost predstavljenih vsebin zagotavlja angle-

ška založba Kindersley, ki je že dolgo znana po odličnih tovrstnih izobraževalnih programih.

Tisti starši, ki se zavedajo pomena znanja tujih jezikov, uvajajo in izobražujejo otroke že v rani mladosti. Priporočljivo pa je od 7. leta naprej, zlasti če je strokovno gradivo pripravljeno na zabaven in prijeten način. V našem primeru je tečaj angleščine razdeljen na 4 stopnje. Vsaka ima svoj učbenik, avdiokaseto in delovni zvezek. Novi pojmi so predstavljeni in besednih zvezah, ilustrirani in tudi prevedeni v slovenščino, kjer je to potrebno. Kombinacija omenjenega gradiva v otroku vzbuja radovednost ter ohranja pozornost in motivacijo, kar zagotavlja napredovanje in širitev znanja. Pri tem se lahko tudi starši učijo ali izpopolnjujejo v angleščini.

Zlasti Slovenci smo kot majhen narod nekako prisiljeni, da se učimo tujih jezikov, da bomo uspešno komunicirali z razvitim svetom. To je pomembno tudi v tem obdobju, ko je Slovenija postala pridružena članica Evropske unije, kar seveda nikakor ne pomeni, da zane-marjamo svoj materni jezik.

G.D.

PРАВNA UREDITEV RAZISKAV IN RAZVOJA

GABRIJEL DEVETAK

Sredi letošnjega leta je pri Založbi Moderna organizacija v okviru FOV Kranj izšla praktična knjiga z naslovom *Znanost in družba*, ki jo je napisal prof. dr. Rado Bohinc in obsega 183 strani.

To delo je toliko bolj pomembno v tem času, ko je Slovenija podpisala Sporazum o pridruženem članstvu z Evropsko unijo. Tudi na področju pravne ureditve

raziskav in razvoja je potrebno prilagajanje obstoječim konvencijam itd., ki velja v razvitem svetu. Poleg tega mora imeti vsaka država tudi svoje nacionalne raziskovalne programe, informacijsko infrastrukturo ter obdelano problematiko mednarodnega znanstvenega in tehnološkega sodelovanja.

Avtor je bil dolga leta minister za znanost in tehnologijo pri vladi Republike Slovenije, zato pozna in obvlada številne podrobnosti pravnega urejanja ter je kot pravnik in minister aktivno sodeloval pri oblikovanju in sprejemanju najnovejše slovenske zakonodaje na tem področju.

Delo je zaokroženo podano v devetih poglavjih. V prvem, ki ima naslov *Nacionalni raziskovalni program*, je avtor prikazal znanost in družbo, nacionalni pomen znanosti, cilje nacionalnega raziskovalnega programa ter uresničevanje nacionalnega raziskovalnega programa v prvem obdobju ter zajel nekatere znanstveno-tehnološke indikatorje.

V drugem poglavju so prikazani raziskovalno-razvojni dejavnosti, raziskovalci in raziskovalne organizacije, pri čemer je avtor posebej obravnaval ustanovitelske obveznosti države do raziskovalnih organizacij. Pri tem so zlasti pomembni standardi za določanje sredstev za izvajanje posameznih raziskovalnih programov kakor tudi cena raziskovalne ure.

V tretjem poglavju je podrobno obdelano usmerjanje raziskovalne dejavnosti, to je odločanja pri usmerjanju raziskav, ciljnih raziskovalnih programov, razvoja znanstvenih področij, do vprašanja tehnološkega razvoja. Pri slednjem je pomembno subvencioniranje raziskovalno-razvojnega projekta, plač razvojnih kadrov tudi raziskovalne ure ter obrestne mere.

V četrtem in petem poglavju je dr. Bohinc osvetlil razvoj znanstveno-raziskovalnih kadrov, raziskovalno ter informacijsko infrastrukturo. Pri slednji so odločilnega pomena infrastrukturni raziskovalni centri, sodobna oprema ter spremljanje tuje znanstvene literature in baze podatkov. V vsakem primeru pa je hvalevredno, da tudi država finančno podpira mlade raziskovalce kakor tudi štipendiranje in sofinanciranje različnih oblik podiplomskega in doktorskega študija, vključno štipendiranje za znanstveno izpopolnjevanje v tujini. Prav Ministrstvo za znanost in tehnologijo je tisto, ki je veliko prispevalo z denarno pomočjo za vključevanje tujih znanstvenikov in za sofinanciranje znanstvenih sestankov, strokovnih in znanstvenih periodičnih publikacij ter znanstvenih monografij.

Glede na dejstvo, da je nujno hitrejše mednarodno znanstveno tehnološko sodelovanje, je avtor le-to zajel v šestem poglavju in orisal vidike sofinanciranja mednarodnega znanstvenega in tehnološkega sodelovanja. Takoj zatem pa je v sedmem poglavju prikazal strokovna telesa v Ministrstvu za znanost in tehnologijo ter delovanje Agencije RS za raziskave in razvoj. Vse to je posebnega pomena za managerje, podjetnike, inovatorje, študente in strokovnjake, ki se ukvarjajo s tem področjem, da bodo lahko spoznali ustrezne institucije, recenzente in nacionalne koordinatorje.

Ravno tako sta pomembni zaključni dve poglavji, ki obdelujeta industrijsko lastnino, standardizacijo in tehnološki razvoj. Vse to je na izredno praktičen in poglobljen način prikazano ter podkrepjeno s številnimi koristnimi informacijami, tabelami itd. Razumljivo je, da se pri takem delu vrine tudi kakšen tiskarski škrat kot npr. na str. 153 pri letnici pariške konvencije za VIL.

ŠČEP LJUBEZNI TUDI V LONEC

JELENA STEFANČIČ

Mlečna krema v kozarcu - 4 žlice sladkorja, 2 zavitka vanilina, 2 jajci, 2 rumenjaka, 2 žlički vanilijevega pudinga (iz zavitka) ali moke, približno 3/4 l mleka.

Gladko vmešamo sladkor, vanilin, jajci, rumenjaka in puding ali moko. Prilijemo mleko in stepemo nad ognjem, da naraste in se zgosti. Odstavimo in stepamo nekaj

minut še na hladnem, da se ohladi. Kremo razdelimo po kozarcih ali skodelicah, postavimo na hladno in počakamo, da se popolnoma strdi in ohladi. Ponudimo okrašeno s sadjem, s stepeno smetano, čokoladnimi mrvicami in podobnim.

Čajno pecivo - 35dag moke, 18dag masti, 8dag sladkorja, 2 rumenjaka, 2 beljaka, 12dag zmletih orehov, maščoba za pekač.

Iz moke, masti, sladkorja in rumenjaka zamesimo testo. Razvaljamo ga za nožev rob debelo in zrežemo na kroge.

Beljaka in 12dag sladkorja mešamo 20 minut (z električnim mešalnikom le 5-8 minut). Primesamo orehe in zmes polagamo na kroge v obliki majhnih kupčkov. Pekač dobro pomastimo, preden razložimo vanj kroge. Spečemo lepo rumeno.

DAIJE

NOVICE IZ ATLANTE

ATENTAT NI ZMOTIL SPONZORJEV

MARIJ ČUK

Atentatu navkljub in bombni psihozi tudi, se business na 26. olimpijskih igrah nadaljuje. Za velike sponzorje prireditev je to najbolj pomembno. Rekordi v Atlanti padajo, a ne zadevajo le športnikov. Sponzorji skušajo doseči rekorde tudi v zaslužkih. Odgovorni za marketing pri raznih multinacionalkah poudarjajo veliko svetovno odmevnost in čar olimpijskih iger, katerim po televiziji sledi skupno okrog tri milijarde ljudi, seveda med celotnim 16-dnevni razponom. Zato so bili sponzorji pripravljene vložiti na stotine milijonov dolarjev v razne spote in reklamne vabe. Ko hodi človek po Atlanti, ga ni mesta, da ne bi bilo napisov, panojev in drugih trmkov s ponudbo vsega mogočega. Velike družbe hočejo na vsak način in z vsemi sredstvi uveljaviti svojo vidno podobo, ki naj ostane potem v zavesti in možganih potencialnih kupcev. Stavbe, parki, nebotičniki, ulice so postali nepregleden reklamni spot. Te olimpijske igre imajo videz in duh multinacionalk in industrijske propagande, tako da je na prvi pogled športne vsebine bolj malo. Pri tem prednjači Coca-Cola, ki ima v rokah kar 70% celotnega sponzorskega proračuna in je prisotna v vseh fazah reklamne kampanje. Znamenita pijača ima svoj sedež prav v Atlanti, kjer je zgradila celo poseben tematski park, v kar je vložila 20 milijonov dolarjev. Razbesnela se je tudi vojna med različnimi družbami. Nike, ki ni med uradnimi sponzorji, je kupila sredi Atlante veliko stavbo, v kateri predstavlja svoje izdelke. Poteza je izzvala nezadovoljstvo in proteste; bije se zakulisna vojna na nož. Mnogi menijo, da je prav ta bitka v ozadju atentatov in podtikanja bomb.

Kje si, stari dobri De Curbertin? Najbrž se pobudnik modernega olimpijskega gibanja obrača v grobu in ni izključeno, da je ovit v reklamno zastavo kake izmed multinacionalk.

A. BOGATEC BREZ MOŽNOSTI, SLOVENIJI PRVA MEDALJA

ERIK DOLHAR

Odlični nastopi Cankarja in Bukovčeve

Edina zamejska športnica na olimpijskih igrah v Atlanti, Sirenina jadralka Arianna Bogatec, je pred zadnjo regato kategorije Evropa žal šele 11. na skupni lestvici, tako da se lahko le sprjaznimo z dejstvom, da bo tudi na svojih drugih olimpijskih igrah ostala brez odličja. V Barceloni je bila Arianna na koncu osma, v Atlanti oz. v Savannahu pa bo le s težavo ponovila ta rezultat. Z nastopi je slabo začela predvsem zaradi neugodnih vremenskih razmer z močnim vetrom in tokom, katerih ni vajena. Nato je reagirala in v eni izmed regat zasedla celo drugo mesto, nakar je spet popustila. Še slabše je v isti kategoriji uvrščena edina slovenska predstavnikinja Izolanka Vesna Dekleva.

Na olimpijskih igrah v Atlanti pa je v nedeljo, 28. julija, Slovenija prišla do zelo pričakovane kolajne. V kajaku na divjih vodah je srebro osvojil 24-letni Ljubljancan **Andraž Vehovar (na sliki)**. Na reki Ocoee v ameriški zvezni državi Tennessee je svetovni prvak Nemeč Oliver Fix za 43 stotink ugnal Vehovarja. Prizorišče letošnjih olimpijskih tekmovanj v kajaku in kanuju na divjih vodah je bilo v netipičnem ameriškem okolju. Olimpijska odličja so podelili sredi skoraj neokrnjenih narave v srcu rezervata Indijancev plemena Cherokee, na drugi stopnički pa je stal Slovenec Andraž Vehovar.

"Lušno je, kaj naj rečem," so bile prve besede slovenskega olimpijskega junaka Vehovarja. "Vesel sem, da se mi je posrečila druga vožnja. Moram reči, da mi je šlo zelo dobro že v prvem nastopu. Med obema vožnjama sem se zavedal, da bo težko premagati Fixa. Progo sem si že prej dobro ogledal in sem natančno vedel, kaj mi je storiti. Pred prvim nastopom sem imel še nekaj treme, drugo vožnjo pa sem pričel izredno sproščeno, brez kakršnih koli težav. Mogoče bi lahko peljal še nekaj bolje, saj je bila v igri tudi zlata medalja. A kaj bi sedaj o tem? Tudi srebro je fantastičen uspeh," je povedal presrečni Vehovar. A oglejmo si kratek portret Andraža Vehovarja. Tekmuje v kategoriji K1, rojen je 1. 3. 1972 v Rašici (Lj), kjer tudi prebiva. Visok je 177 cm, težak pa 70 kg. Pripada kajakaškemu klubu Rašica, njegova trenerja sta Andrej Jelenc in Janez Skok. Dosedanji rezultati: leta 1988 je na mladinskem svetovnem prvenstvu osvojil 3. mesto posamezno, dve leti pozneje pa 4. mesto in 3. na moštveni lestvici. Lani je bil moštveno drugi na svetovnem prvenstvu, 3. mesto je osvojil na svetovnem pokalu v Pragi. Lani je bil prvi v Tacnu, medtem ko je bil v skupnem seštevku svetovnega pokala 5. Lani in letos je bil tudi državni prvak. Letošnji rezultati: 9. mesto na svetovnem pokalu na reki Ocoee, 4. pa je bil v Seu d'Urgelu.

Dobre novice prihajajo tudi o slovenskih atletih v Atlanti. V skoku v daljino je Celjan Gregor Cankar z odličnim tretjim skokom (811 cm) zasedel končno 6. mesto, le 3 cm za slavim Američanom Powellom. Zlato odličje je na četrth olimpijskih igrah zapored osvojil slavni Američan Carl Lewis, ki se je z deveto osvojenjo olimpijsko kolajno z zlatimi črkami zapisal v olimpijsko knjigo.

25-letna plavalosa Ljubljancanka Brigita Bukovec se je s časom 12" 66 stotink, kar je nov državni rekord, uvrstila v polfinale olimpijskega teka na 100 metrov z ovirami, ki je bil na sporedu v sredo. S tem odličnim rezultatom je bila prepričljivo prva v svoji skupini, dosegla pa je tudi tretji najboljši čas kvalifikacij.

ROLKANJE
Novo medalje kriške Mladine

SEGUSINO (TV) - V tem kraju je bila konec preteklega tedna 6. preizkušnja, veljavna za italijanski pokal. Rolkarji kriške Mladine so se izkazali tudi na tej "mešani" progi, za katero so bili značilni vzponi in dolga ravnina. Med najmlajšimi deklicami si je zlato odličje priborila Ana Košuta in vodi tudi na skupni lestvici pred Veroniko Bogatec, ki je bila tudi tokrat druga. Mateja Paulina je v kategoriji začetnic zasedla 2. mesto, ki ji pripada tudi

na skupni lestvici italijanskega pokala. Isto nehvaležno mesto si je v kategoriji kadetinj priorkala Mateja Bogatec, 2. na skupni razvrstitvi. V moški konkurenci je bil začetnik Ivo Košuta 3., medtem ko je bil mladinec David Bogatec le peti. Tridentinec Guido Masiero, ki nastopa z Mladino, je dokazal svojo premoč v kategoriji *master 1*, medtem ko sta bila med *masterji 2* Remigio Pinzani in Enzo Cossaro (oba Mladina) 2. oz. 3. Križani so zasedli drugo mesto na društveni lestvici za Bassanom.

ATLETIKA
KOMENTAR TEKMOVANJ

V Atlanti so se končno začeli boji tudi v kraljici športa, atletiki. Kot metalka kopja se le za las nisem

uvrstila na olimpijske igre, tako da doma za Vas komentiram dogajanje v Atlanti. V dosedanjih atletskih tekmovanjih ni šlo ravno vse po napovedih. V kopju sem bila prepričana, da bodo na zmagovalne stopničke stopile druge atletinje, z izjemo zmagovalke Finke Rantanen, druga in tretja pa sta poskrbeli za presenečenje. Osebnost ostaja nekoliko grenak priokus, saj bi se uvrstila v finale, v katerem je nastopilo najboljših 12 atletinj, če bi dosegla svoj drugi letošnji rezultat. Če bi nato preseglala svoj najboljši letošnji rezultat, bi se uvrstila v najboljšo osmerico.

V moškem teku na 100 metrov ni nihče pričakoval, da bo zmagal Kanadčan **Donovan Bailey (na sliki)**, ker so ostali v kvalifikacijah tekli precej hitro in so vsi pričakovali, da bo zmagal Namibijec Fredericks, kateremu je na koncu pripadlo srebrno odličje, ali pa tretjevrščeni Bolton. Poleg tega je Bailey postavil še nov svetovni rekord.

Mislim, da bo v skoku s palico zmagal Bubka, ker mu

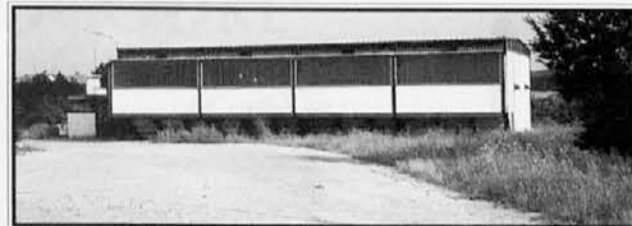

po izpadu v Barceloni manjka olimpijski naslov. Ima pa dobre tekmece, z Južnoafričanom Britsom na čelu. V ženskem teku na 100 metrov z ovirami, kjer nastopa tudi Slovenka Bukovec, je nesporna favoritinja Američanka Divers, zmagovalka teka na 100 metrov. Na dolžini 200 metrov je Jamajčanka Ottey v najboljšem psihološkem stanju, saj je izgubila na 100 metrov, poleg tega pa ne bo imela konkurence, ker se Američanka Torrence ni uvrstila na olimpijske igre.

- CLAUDIA COSLOVICH

ODBOJKA
SLOGAŠICE V B-2 LIGI!

Vest še ni uradna, vendar pa ni nobenega dvoma, da bo tako. Zaradi velikega števila odpovedi so pri sestavi skupin prišle v poštev tudi mnoge ekipe, ki se ob koncu preteklega sezone niso direktno uvrstile v višjo ligo in so bile uvrščene v posebno prednostno lestvico. Sloga Koimpej je med tretjeligaši na tej lestvici zasedla 6. mesto. Na podlagi vpisov in prednostnih lestvic je Združenje odbojarskih drugoligašev sestavilo skupine, ki jih bo moral zdaj potrditi še državni svet odbojarske zveze FIPAV.

ŠPORTNI OBJEKTI
ZAPRTJE NABREŽINSKE OBČINSKE TELOVADNICE

V ponedeljek, 29. julija, je odbornica za šport občine Devin-Nabrežina povabila na sestanek na županstvo društva, ki so v prejšnji sezoni uporabljala občinsko telovadnico. Vabilo na sestanek se je glasilo takole: "Obveščamo Vas, da bo v prihodnji športni sezoni oz. šolskem letu občinska telovadnica v Nabrežini zaprta zaradi nujnih popravil. Zaradi tega bodo morale vse aktivnosti, ki se odvijajo v telovadnici, potekati drugje..."

Dosedanji uporabniki telovadnice, še zlasti športniki domačega Sokola in dijaki bližnje šole, se sedaj upravičeno sprašujejo, zakaj naj bi popravila stekla šele septembra, ravno v času, ko se začne športna sezona in šolsko leto. Občinska uprava je bila namreč že dalj časa seznanjena z odločno slabim stanjem telovadnice (na sliki) in bi jo lahko dala popraviti v poletnih mesecih, ko športne in druge aktivnosti potekajo na zunanjih igriščih, kot je denimo Sokolovo. Odbornica za kulturo in šport, podžupanja občine Devin-Nabrežina, **prof. Vera Tuta Ban (na sliki med srečanjem)**, je na ponedeljkovem sestanku obrazložila okoliščine, ki so privedle do

zaprtja telovadnice: "Električni sistem telovadnice smo morali prilagoditi predpisom. Popraviti moramo streho, zasilon izhod in parket. Po nedavnem udarcu strele se je pokvaril celotni električni sistem, tako da bo sedaj telovadnica zaprta vsaj za nekaj mesecev. Sprjazniti se moramo z dejstvom, da bomo v prihodnji športni sezoni brez občinske telovadnice ter da bodo na razpolago samo prostori male telovadnice na nižji srednji šoli De Marchesetti. Predlagam, da skupaj najdemo alternativne možnosti. Lahko bi

podpisali konvencijo s kako kraško občino, ki bi nas sprejela vsaj za to sezono. Želela bi pojasnila od društev, koliko vadbeneh ur potrebujejo in v katerih prostorih, s kolikimi ekipami. Naša telovadnica bo predvidoma zaprta do aprila prihodnjega leta, ko bo večina prvenstev že pri koncu, v tem času pa si bo občina za popravilo telovadnice skušala priskrbeti finančno podporo s pomočjo športnega kredita."

Predsednik športnega društva Sokol in kulturnega društva Igo Gruden **Niko Pertot**, ki se je s svojima društvoma znašel dejansko na cesti, saj je poleg telovadnice zaradi nujnih popravil zaprta tudi društvena dvorana v Nabrežini, je izjavil: "V prihodnji sezoni bo število naših ekip enako, šola De Marchesetti pa za nas ne pride v poštev, ker je igrišče premajhno za katero koli prvenstvo. Za »časno preseelitev« v kako drugo telovadnico nimamo zadostnih finančnih sredstev, poleg tega pa bomo z zaprtjem nabrežinske telovadnice izgubili bistveno finančno podporo, ki jo dobivamo od izobešenih reklamnih panojev. Edini telovadnici, ki bi bili primerne, sta Dom pristaniških delavcev, ki je že tako zelo zaseden in drag, ter telovadnica v Repnu, ki jo je občina dala v upravo ŠD Sloga, s katerim že veliko let plodno sodelujemo. Slogaši pa imajo toliko ekip, da je tudi repenska telovadnica zelo zasedena. Zato resno tvegamo, da bomo v enem letu izgubili, kar smo dosegli s požrtvovalnim delom, zlasti kar zadeva naraščaj v naši občini."

Na sestanku so bili prisotni tudi ostali uporabniki nabrežinske telovadnice. Vsi so izrazili podobne pomisleke in vsi si bodo v tem mesecu skušali priskrbeti možnost uporabe kake druge telovadnice. Izrazili so željo, da bi jim občina priskočila na pomoč s finančno podporo. Zmenili so se, da se bodo ponovno sestali prve dni septembra, ko bo verjetno bolj jasno, če je stanje zares brezizhodno.

E.D.

KOLAJNE			
DRŽAVA	ZLATO	SREBRO	BRON
1. ZDA	25	28	13
2. Rusija	19	14	8
3. Francija	13	6	13
6. Italija	11	6	9
50. Slovenija	-	1	-

Al ponte del Calvario
Grojna - Vallone delle acque 2
Zaprto ob torkih zvečer in sredah cel dan
Urnik: 9.-15. - 18.-24. - Tel. (0481) 534428

LA SUBIDA

GOSTILNA PRI MIRKOTU

GOSTILNA DVOR

Števerjan, Dvor 5
Zaprto ob četrtkih
Tel. (0481) 884035

Zeleni turizem
Turismo verde

RESTAVRACIJA VOGRIČ

Zaprto ob torkih in sredah
Števerjan, Klanec 23 Tel.
(0481) 884095

GOSTILNA KORSIČ

Števerjan, Jazbine 16
Zaprto ob ponedeljkih in torkih
Tel. (0481) 391633 - 390247

Krmin, Plešivo 12 - Tel. (0481) 60655

DORO POLENCIČ

Krmin, Ceglo 17 - Tel. (0481) 61184

EDI KEBER

Krmin, Plešivo 5/bis
Tel. (0481) 60737 - 61395

GRADNIK

KOMJANC SIMON

Števerjan, Valerišče 9 - Tel. (0481) 884096
Prodajalna v Gorici, ul. Duca d'Aosta 72 - Tel. 81307

BRDA-VINOGRADNIŠKA ZADRUGA

Števerjan, Bukovje 6
Tel. (0481) 884192, fax 884237

ST. FLORJAN-KMETIJSKA ZADRUGA

Števerjan, Trg Svobode 6
Prodajalna v Gorici, ul. Boccaccio 13

HUMAR MARCELLO IN MARINO

Števerjan, Valerišče 2
Tel. (0481) 884094 - 884022

TERPIN FRANKO

Valerišče 6/A - Tel. 884215

PINTAR BORIS

Števerjan, Valerišče 7
Tel. (0481) 884105

PRIMOSIČ

Oslavje, Madonnina d'Oslavia 3
Tel. (0481) 535153, fax 536705

FIEGL

Oslavje, Lenzuolo Bianco 1
Tel. (0481) 31072, fax 534436

SONČNA *Drda* NAS VABIJO